

การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ

พระมหาธานินทร์ จิตวิโร (อินทวิ)

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาพระพุทธศาสนา
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๔๕

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

**A STUDY OF ACHIEVEMENT MOTIVATION OF HIGH SCHOOL STUDENTS IN
ELEMENTARY EDUCATION TRIPITAKA SCHOOL
: A CASE STUDY IN SRISAKET PROVINCE**

PHRAMAHA THANIN THITIWEERO (INTAWEE)

**A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement For The Degree of
Master of Arts
(Buddhist Studies)**

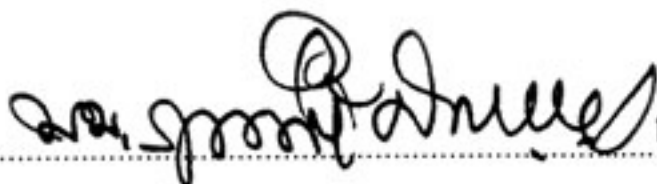
**Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
Bangkok, Thailand.**

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา

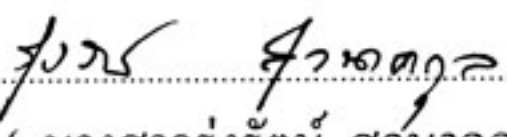

(พระมหาสมจินต์ สมมาปญฺโญ)
คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์ ประธานกรรมการ
(พระมหาด่วน สิริธมฺโม)

 กรรมการ
(พระมหาสมจินต์ สมมาปญฺโญ)

 กรรมการ
(รศ.ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่)

 กรรมการ
(นางสาวรุ่งรัตน์ สุวนาคกุล)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	พระมหาสมจินต์ สมมาปญฺโญ	ประธานกรรมการ
	นางสาวรุ่งรัตน์ สุวนาคกุล	กรรมการ

ชื่อวิทยานิพนธ์ : การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา
ตอนปลายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา
: ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ

ผู้วิจัย : พระมหาธานินทร์ จิตวิโร (อินทวิ)

ปริญญา : พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (พระพุทธศาสนา)

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

: พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ ป.ธ.๕ , M.A., Ph.D.,
: นางสาวรุ่งรัตน์ สุวนาคกุล วท.บ., วท.ม., (จิตวิทยาคลินิก)

วันสำเร็จการศึกษา

: 9 / เมษายน / 2545

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับการศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ ผู้วิจัยได้ทำการทบทวน หลักการ ทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และองค์ประกอบที่มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยผู้วิจัยได้มีการพัฒนาแบบทดสอบขึ้น 2 ฉบับ ได้แก่ 1. แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ก่อนเข้าเรียน สถานภาพของครอบครัว 2. แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 30 ข้อคำถาม มีค่าความเชื่อมั่น 0.8 เพื่อให้ให้นักเรียนตอบข้อที่สอดคล้องกับนักเรียนมากที่สุด

ผลการศึกษาพบว่า มีนักเรียนตอบแบบสอบถาม 192 รูป ระดับอายุของนักเรียนส่วนใหญ่ 16 – 20 ปี การศึกษาเดิมก่อนเข้าเรียนพบว่า ส่วนมากจบชั้นประถมศึกษา ๖ เกี่ยวกับครอบครัวพบว่า ส่วนใหญ่เคยอาศัยอยู่กับบิดามารดา บิดามารดาอยู่ด้วยกัน และยังมีชีวิตอยู่ อาชีพของบิดามารดาพบว่า ส่วนใหญ่ทำนา รายได้ส่วนใหญ่ระบุไม่ได้

เกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 71.88)

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ เมื่อพิจารณาข้อคำถามรายชื่อ แล้วสามารถปรับเข้ากับหลักธรรมในทางพระพุทธศาสนาเรื่องอิทธิบาท 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมการนำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย ซึ่งได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา คือเมื่อนักเรียนมีความต้องการจะประสบความสำเร็จทางการเรียนแล้ว นักเรียนควรจะมี ความขยันหมั่นเพียร มีความคิดและมีจิตใจที่มุ่งมั่นในการศึกษาเล่าเรียน พร้อมทั้งมีความคิดไตร่ตรองโดยใช้เหตุผลต่อการเรียน

ผลจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้นอกจากทำให้ทราบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จ.ศรีสะเกษ แล้ว ยังสามารถนำผลไปปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น มีการส่งเสริมการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนสนใจศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมนอกห้องเรียน มีการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในห้องเรียน เพื่อเพิ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน

Thesis Title : A Study of Achievement Motivation of High School Students in Elementary Education Tripitaka School : A Case Study in Srisaket Province

Researcher : Phramaha Thanin Thitiweero (Intawee)

Degree : Master of Arts (Buddhist Studies)

Thesis Supervisory Committee : Phramaha Somjin Sammapanno Pali IX, M.A., Ph.D.,
: Miss Rungrat Suvanakkul M.A.

Date of graduation : 9 / April / 2002.

ABSTRACT

This research was studied about A Study of Achievement Motivation of High School Students in Elementary Education Tripitaka School : A Case Study in Srisaket Province. Researcher reviewed the principles, concepts, and researches about Elementary Education Tripitaka School, achievement, and the factors which effect of achievement. The researcher created two questionnaires, those are : 1. the students's data base such as age, the previous study, their families and 2. The achievement motivation. The achievement motivation measurement has reliability 0.8 and consists of 30 items for students to rate.

The result found that there are 192 students answered the questionnaires. The most students' age are 16-20 years old. The previous studies were Pathomsoksa 6. About their family found that the most lived with their parents, their parents are alive. The parents' career are farmer and their earn is unesimate.

About the students' achievement motivation found that the most students (71.88 %) have high achievement motivation.

The researcher divided the items in questionnaires by Iddhipāda which is path of accomplishment which consists of 1. Chanda is aspiration or will, 2. Viriya is energy or effort 3. Citta is the active thought and 4. Vimansa is investigation or reasoning testing.

The result of this research can be applied for organizing academic programs. For example the teachers have better promote and create various study methods and environment in order to increasing the students achievement motivation.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความช่วยเหลือจากบุคคลหลายท่าน ทั้งส่วนที่เป็นงานวิชาการ งานภาคสนามและในส่วนผู้สนับสนุนการวิจัย

ขอกราบขอบพระคุณ พระมหาสมจินต์ สมมาปัญญา คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย ขอขอบคุณ นางสาวรุ่งรัตน์ สุวนาคกุล ที่ได้ให้คำปรึกษาแนะนำ ถ่ายทอดความรู้ให้คำแนะนำที่มีคุณค่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง ตลอดจนให้กำลังใจและห่วงใยผู้วิจัยตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งเสร็จสมบูรณ์ได้ แม้จะมีการะมาแต่ก็ได้สละเวลาให้แก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขออนุโมทนาขอบคุณ รศ.ดร.อารี พันธุ์ณี และ ผศ.กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์ ที่รับเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจแบบสอบถามให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอขอบพระคุณ ผู้บริหารและนักเรียนทุกท่าน จากโรงเรียนศรีเกษตรวิทยา, โรงเรียนวัดสระกำแพงใหญ่, โรงเรียนวัดบ้านโนนคูณวิทยา, และโรงเรียนกัณฑ์ธรรมวิทย ที่อำนวยความสะดวกและอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถาม

ขอขอบพระคุณเจ้าหน้าที่ฝ่ายธรรมวิจัยทุกท่านที่เปิดโอกาสให้ทำงานวิจัย และให้การสนับสนุนมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณหลวงพ่พระครูจิรธรรมโสภณ ผู้เป็นเหมือนประทีปส่องทางให้ลูกศิษย์ได้มีโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะในวันเก็บข้อมูลภาคสนามหลวงพ่ได้เมตตาอนุเคราะห์เดินทางร่วมไปกับคณะซึ่งมีพระศิริชัย สิริจันโท และสามเณรวีรัช อ่อนเกษ

ขอบคุณงามความดี บุญกุศลทั้งหลายที่เกิดจากความตั้งใจในการทำวิจัยนี้ ขออุทิศส่วนกุศลนี้ให้ คุณพ่อบุญเพ็ง อินทวิ บิดาผู้สนับสนุนให้ลูกทุกคนมีโอกาสเรียนให้มากที่สุด และขออุทิศส่วนกุศลนี้ให้กับ อาจารย์วิณา เนาวลักษณ์ ผู้จุดประกายในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์แก่สาธารณชน และคุณงามความดีใด ๆ ที่เกิดจากการทำวิจัยครั้งนี้ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณบิดา มารดา ครูอาจารย์ และผู้มีอุปการะคุณทุกท่าน.

พระมหาธานินทร์ จิตวิโร (อินทวิ)

9 เมษายน 2545

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	(1)
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	(3)
กิตติกรรมประกาศ	(5)
สารบัญ	(6)
สารบัญตาราง	(9)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย	3
1.3 วิธีดำเนินการวิจัย	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย	4
1.5 คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	5
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา	6
2.2 ความหมายของแรงงูใจไฟ้สั้มฤทธิ์	8
2.3 ประเภทของแรงงูใจ	11
2.4 กระบวนการเกิดแรงงูใจ	12
2.5 ทฤษฎีทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับแรงงูใจไฟ้สั้มฤทธิ์	13
2.6 วิธีเพิ่มแรงงูใจไฟ้สั้มฤทธิ์	24
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ	25
2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ	28

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	35
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	35
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	36
3.3 วิธีการให้คะแนน	37
3.4 การแปลผล	38
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	39
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้	39
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	40
4.1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	41
4.2 ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนจำแนกตามรายชื่อ	44
4.3 ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนรายชื่อจำแนกตามหลักอิทธิบาทสี่	46
4.4 ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง	48
4.5 ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ	49
4.6 ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา	50
4.7 ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างอาศัย	50
4.8 ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพของบิดามารดา	51
4.9 ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะอาชีพบิดา	51
4.10 ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะอาชีพมารดา	52
4.11 ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ครอบครัว	52
4.12 ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามที่ตั้งภูมิลำเนา	53
4.13 ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามที่ตั้งของวัดหรือสำนักสงฆ์	53
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	54
5.1 สรุปผลการวิจัย	54
5.2 อภิปรายผล	56
5.3 ข้อเสนอแนะ	50

บรรณานุกรม	62
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก. หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม	67
ภาคผนวก ข. หนังสือขออนุญาตเก็บแบบสอบถาม	70
ภาคผนวก ค. แบบสอบถามในการวิจัย	75
ภาคผนวก ง. ตารางแสดงความถี่และร้อยละเป็นรายข้อคำถาม	80
ประวัติผู้วิจัย	84

สารบัญตาราง

ตาราง	หน้า
ตารางที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	41
ตารางที่ 2 ระดับแรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนจำแนกตามรายชื่อ	44
ตารางที่ 3 ระดับแรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนรายชื่อจำแนกตามหลักอิทธิบาทสี่	46
ตารางที่ 4 ระดับแรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง	48
ตารางที่ 5 ระดับแรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามอายุ	49
ตารางที่ 6 ระดับแรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา	50
ตารางที่ 7 ระดับแรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำแนกตามบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างอาศัย	50
ตารางที่ 8 ระดับแรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพของบิดามารดา	51
ตารางที่ 9 ระดับแรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะอาชีพบิดา	51
ตารางที่ 10 ระดับแรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์กลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะอาชีพมารดา	52
ตารางที่ 11 ระดับแรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ครอบครัว	52
ตารางที่ 12 ระดับแรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามที่ตั้งภูมิลำเนา	53
ตารางที่ 13 ระดับแรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์จำแนกตามที่ตั้งของวัดหรือสำนักสงฆ์	53

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์ เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามวัตถุประสงค์ของคณะสงฆ์ โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้การศึกษาในโรงเรียนดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายศาสนจักรและฝ่ายบ้านเมือง กล่าวคือ ทางฝ่ายศาสนจักรก็จะได้ศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ดำรงอยู่ในสมณธรรม สมควรแก่ภาวะสามารถธำรงและสืบต่อพระพุทธศาสนาให้เจริญสถาพรต่อไป และถ้าหากพระภิกษุสามเณรเหล่านี้ลาสิกขาไปแล้วก็สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐได้ หรือประกอบอาชีพสร้างประโยชน์ให้ก้าวหน้าแก่ตนเองและสังคมสืบต่อไปด้วยเช่นกัน

การบริหารและการจัดการโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาเหมือนกับการบริหารการจัดการโรงเรียนสามัญศึกษาทั่วไป ก็จะต้องจัดหาทั้งบุคคล (Man) วัสดุอุปกรณ์ (Material) เงิน (Money) การจัดการ (Management) และขวัญ (Morale)¹ มาช่วยในการดำเนินการครูส่วนใหญ่ที่ทำการสอนในโรงเรียนประเภทนี้เป็นพระภิกษุสามเณร และมีฆราวาสซึ่งเป็นข้าราชการครูที่อาศัยเวลาว่างหลังเวลาราชการมาช่วยสอน โดยมีค่าตอบแทน ผู้ที่เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาทั้งหมดเป็นพระภิกษุสามเณร นักเรียนส่วนมากเป็นผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษาเกิดในครอบครัวที่มีอาชีพเกษตรกรรมไม่สามารถเข้าสู่ระบบการศึกษาของรัฐได้

¹ พระราชวรมนี (ประยูร ปยุตโต), การศึกษาของคณะสงฆ์ปัญหาที่รอทางออก, (กรุงเทพฯ : มูลนิธิโกมลคีมทอง 2529), หน้า 10.

นักเรียนเกือบทั้งหมดมาจากครอบครัวที่มีรายได้ต่ำ โดยผู้ปกครองของนักเรียนร้อยละ 86.92 ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ร้อยละ 7.70 ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 7.72 ประกอบอาชีพค้าขายร้อยละ 1.57 รับราชการ²

ในการศึกษาหรือพัฒนาคนจะต้องอาศัยปัจจัยหลายอย่าง ที่จะนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายสูงสุดได้ ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือ ผู้เรียนต้องมีแรงจูงใจ และแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่เป็นสิ่งสำคัญมากคือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หรือความปรารถนาความเป็นเลิศ ซึ่งในยุคปัจจุบันนี้เราจะต้องพยายามสร้างให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียนอันจะได้เป็นแรงผลักดันให้ผู้เรียนมีความตั้งใจเรียน เพื่อจะได้ประสบผลสำเร็จตามที่มุ่งหวัง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ

แบบที่ 1 คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หรือความใฝ่ความเป็นเลิศที่สนับสนุนระบบแข่งขัน

แบบที่ 2 คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หรือความใฝ่ความเป็นเลิศที่เป็นไปในตัวของมันเอง เป็นความเลิศแท้ ไม่ใช่ความเลิศเทียม³

ความใฝ่สัมฤทธิ์ คือ การอยากเห็นงานที่ทำบังเกิดความสำเร็จ คือ อยากเห็นความสำเร็จของงาน หรือ อยากเห็นผลงานนั่นเอง ยิ่งสำเร็จอย่างดี อย่างเรียบร้อยเท่าไรก็ยิ่งดี แต่ไม่ได้เล็งไปถึงผลตอบแทน ส่วนความใฝ่สัมฤทธิ์ที่ดี หมายถึง ความใฝ่ที่จะสร้างประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม และความต้องการที่จะเห็นประโยชน์สุขนั้นเป็นผลสำเร็จเกิดขึ้น⁴

เฮอร์แมน (Herman, 1970) ได้สรุปลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงว่าเป็นผู้ที่มีความทะเยอทะยานและมีความหวังอย่างมากว่าตนจะประสบผลสำเร็จ ถึงแม้ว่าผลของการกระทำจะขึ้นอยู่กับโอกาส มีความพยายามได้เข้าไปสู่สถานะที่สูงขึ้น มีความอดทนทำงานที่ยากได้เป็นเวลานานๆ ถึงแม้ว่างานที่กำลังทำจะถูกขัดจังหวะ หรือถูกรบกวนก็จะพยายามทำงานต่อไปจน

² สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาแห่งชาติ สำนักงานรัฐมนตรี 2537, (กรุงเทพฯ : เอกสารวิชาการทางการศึกษา, ๒๕๓๗), (อัดสำเนา).

³ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา, (กรุงเทพฯ: มูลนิธิพุทธธรรม 2539), หน้า 62.

⁴ พระราชวรมุนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต), สถาบันสงฆ์กับสังคมปัจจุบัน, (กรุงเทพฯ: จรูญการพิมพ์ 2539), หน้า 79.

สำเร็จ เป็นผู้ที่เห็นเวลาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ จึงทำสิ่งต่างๆ ให้ทันกับเวลา จะคำนึงถึงเหตุการณ์ในอนาคตมาก ในการเลือกเพื่อนร่วมงาน จะเลือกเพื่อนร่วมงานที่มีความสามารถเป็นอันดับแรก และปฏิบัติงานของตนเองให้ได้อยู่เสมอ จะเห็นได้ว่าลักษณะของผู้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงนั้น จะเป็นผู้ที่ทำงานด้วยความมานะอดทน เพื่อเอาชนะความล้มเหลว พยายามที่จะไปให้ถึงจุดหมายปลายทาง การทำงานมีเป้าหมายและแบบแผนที่แน่นอน มีการตั้งระดับความคาดหวังต่อความสำเร็จของงานไว้ค่อนข้างสูง พยายามเพิ่มความสามารถให้บรรลุมาตรฐานอันดีเลิศ⁵

ด้วยเหตุผลดังกล่าวมาแล้วนี้ จึงน่าจะศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียนปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดศรีสะเกษ โดยใช้แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น แล้วนำข้อมูลมาศึกษาวิเคราะห์ร่วมกับปัจจัยอื่นๆ ของนักเรียน เช่น อายุของนักเรียน ระดับการศึกษาเดิมก่อนเข้ามาศึกษา บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วยก่อนบวช สถานภาพของบิดามารดา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา รายได้ของครอบครัว ภูมิลำเนา ที่ตั้งของวัดหรือสำนักสงฆ์ เป็นต้น ซึ่งผลของการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการจัดระบบการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา และนำไปสู่การส่งเสริมเพื่อเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนของนักเรียนให้สัมฤทธิ์ผลได้ตามมุ่งหวัง อันจะทำให้ไม่เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษา

1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของการจัดการเรียนการสอนกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

1.3 วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Study) ซึ่งผู้วิจัยได้ทบทวนหลักการศึกษาทฤษฎี และวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง จากนั้นได้ทำการสร้างเครื่องมือ ซึ่งเป็นแบบวัดระดับแรงจูงใจ

⁵.Herman, J.M. A questionnaire measure of achievement motivation, *The Journal of Applied Psychology*, 13(1970) ,pp. 62-75.

ไฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการศึกษาวิเคราะห์ทางสถิติหาค่าความถี่ ร้อยละของข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พร้อมทั้งคะแนนเฉลี่ยของแรงจูงใจไฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่ม ตัวอย่างจำแนกตามลักษณะของตัวแปร

1.4 ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแรงจูงใจไฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ

1. กลุ่มประชากร เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 402 รูป ที่เรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 4 โรงเรียน คือ

1.1 โรงเรียนศรีเกษตรวิทยา

1.2 โรงเรียนวัดบ้านโนนคูณวิทยา

1.3 โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสระกำแพงใหญ่

1.4 โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสิริวราวาส (กัณฑ์ลักษธรรมวิทย์)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ คือ อายุ ระดับการศึกษา ก่อนเข้าเรียน บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วย ก่อนบวช สถานภาพของบิดามารดา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ภูมิลำเนาเดิม ที่ตั้งของวัดหรือสำนักสงฆ์

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คะแนนแรงจูงใจไฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน ที่ได้จากแบบวัดแรงจูงใจไฝ่สัมฤทธิ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

1.5 คำนิยามที่ใช้ในการวิจัย

แรงจูงใจไฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง สิ่งที่เป็นสาเหตุให้บุคคล มีความมุ่งมั่นที่จะเพียรพยายามไปสู่เป้าหมายที่ได้ตั้งไว้โดยไม่ย่อท้อต่อความลำบาก เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการเรียน หรือ ผลสำเร็จของงาน ในที่นี้หมายถึง คะแนนที่นักเรียนได้รับจากการตอบแบบวัดแรงจูงใจไฝ่สัมฤทธิ์ตามการรับรู้ของตนเอง

นักเรียน หมายถึง พระภิกษุหรือสามเณร ที่เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดศรีสะเกษ

โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่ตั้งขึ้นในที่ดินวัดหรือที่ธรณีสงฆ์ หรือที่ดินของมูลนิธิทางพระพุทธศาสนา เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ สำหรับโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดศรีสะเกษ

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.7.1 ได้ทราบระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดศรีสะเกษ

1.7.2 ได้แนวทางการวางแผนการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อเพิ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน

บทที่ 2

วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ประวัติความเป็นมาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา

การศึกษาพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษานั้น เป็นการศึกษารูปแบบหนึ่งของการศึกษาคณะสงฆ์ เป็นการศึกษาที่รัฐกำหนดให้มีขึ้นตามความประสงค์ของคณะสงฆ์ ซึ่งมีมูลเหตุสืบเนื่องมาจากการจัดตั้งโรงเรียนบาลีมัธยมศึกษา และบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัด กล่าวคือ ภายหลังจากการศึกษาในมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ซึ่งเปิดดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2432 และ พ.ศ. 2489 ตามลำดับได้เจริญก้าวหน้ามากขึ้น ทางมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยจึงได้จัดแผนกมัธยมขึ้นมาเรียกว่าโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษา กำหนดให้มีการเรียนบาลี นักธรรม และความรู้ชั้นมัธยม โดยรับผู้ที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ต่อมาเมื่อโรงเรียนบาลีมัศึกษานี้ได้แพร่ขยายออกไปยังต่างจังหวัดหลายแห่ง มีพระภิกษุและสามเณรเรียนกันมาก ทางคณะสงฆ์โดยองค์การศึกษาจึงได้กำหนดให้เรียกโรงเรียนประเภทนี้ใหม่ว่า โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัด โดยมติดคณะสังฆมนตรีและกระทรวงศึกษาธิการก็ได้ออกระเบียบกระทรวง ให้โรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษาสำนักเรียนวัดนี้ เปิดทำการสอบสมทบในชั้นตัวประโยค คือชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2500 เป็นต้นมา และเมื่อสอบได้แล้วก็ยังจะได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการอีกด้วย ด้วยเหตุนี้จึงทำให้พระภิกษุสามเณรนิยมเรียนกันมาก โรงเรียนประเภทนี้จึงแพร่หลายออกไปยังจังหวัดต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง จนทำให้ทางการคณะสงฆ์เกรงว่าการศึกษารวมและบาลีจะถูกกลืนไป เพราะภิกษุและสามเณรต่างมุ่งศึกษาวิชาทางโลกมากเกินไป เป็นเหตุให้ต้องละทิ้งการศึกษารวมและบาลีเสีย แต่ทางการคณะสงฆ์ก็ยังพิจารณาเห็นความจำเป็นของการศึกษาวิชาการทางโลกอยู่ ดังนั้นแม่กองบาลีสนามหลวง พระธรรมปัญญาบดี (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ ฟั่น ชุตินฺธโร) จึงได้ตั้งคณะกรรมการ ปรับปรุง

หลักสูตรการศึกษาพระปริยัติธรรมแผนกบาลีขึ้นใหม่มีวิชาบาลี วิชาธรรม และวิชาทางโลก เรียกว่าบาลีศึกษาสามัญศึกษา และปริทัศน์ศึกษา และได้ประกาศใช้เมื่อ พ.ศ. 2507 พร้อมกับได้ยกเลิกระเบียบของคณะสังฆมนตรีว่าด้วยการศึกษาของโรงเรียนบาลีวิสามัญศึกษา สำนักเรียนวัดเสีย และกำหนดให้พระภิกษุสามเณรเรียนพระปริยัติธรรมแผนกบาลีที่คณะสงฆ์ได้จัดขึ้นใหม่ แต่การณปรากฏต่อมาว่า การตั้งสำนักเรียนตามแบบโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกบาลีใหม่นี้มีน้อย สาเหตุที่มีผู้นิยมเรียนน้อย เพราะพระภิกษุสามเณรส่วนใหญ่ยังพอใจที่จะเรียน โดยได้รับประกาศนียบัตรจากกระทรวงศึกษาธิการอยู่ ดังนั้น นักเรียนในโรงเรียนดังกล่าว จึงได้พากันเข้าชื่อกันเป็นนักเรียนโรงเรียนราษฎร์ของวัด ซึ่งตั้งขึ้นโดยระเบียบกระทรวงศึกษาธิการบ้าง สมัครสอบเทียบบ้าง เข้าเป็นนักเรียนผู้ใหญ่บ้าง ทำให้การศึกษาของคณะสงฆ์ในช่วงระยะนั้นเกิดความสับสนเป็นอันมาก

ขณะเดียวกันได้มีผู้แทนราษฎรได้ยื่นเรื่องราวขอให้กระทรวงศึกษาธิการเปิดการสอบสมทบในชั้นตัวประโยคให้แก่พระภิกษุสามเณร แต่กรมการศาสนาร่วมกับกรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ได้พิจารณาลงความเห็นร่วมกันว่าควรจะต้องตั้งโรงเรียนขึ้นประเภทหนึ่ง เพื่อสนองความต้องการของพระภิกษุสามเณร โดยให้เรียนทั้งวิชาธรรมและวิชาสามัญศึกษาควบคู่กันไป โดยไม่มีการสอบสมทบ แต่ให้กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการสอบเอง และโดยพระปรารภของสมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (จวน อุฏฐายีมหาเถระ) ว่า “การศึกษาทางโลกเจริญก้าวหน้ามากขึ้นตามความเปลี่ยนแปลงของโลก การศึกษาพระปริยัติธรรม ก็จำเป็นต้องอนุวัตไปตามความเปลี่ยนแปลงของโลกบ้าง จึงเห็นสมควรที่จะมีหลักสูตรในการเรียนพระปริยัติธรรมเพิ่มขึ้นอีกแผนกหนึ่ง คือหลักสูตรพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ทั้งนี้ เพื่อให้ผู้ศึกษาได้มีโอกาสบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ได้ทั้งทางโลกและทางธรรมควบคู่กันไป” ในที่สุด กระทรวงศึกษาธิการจึงได้ประกาศใช้ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาขึ้น เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม พ.ศ. 2514 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พ.ศ. 2535 (ที่ใช้ในปัจจุบัน) โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะให้การศึกษาในโรงเรียนดังกล่าวเป็นประโยชน์ต่อฝ่ายศาสนจักร และฝ่ายบ้านเมือง กล่าวคือ ทางฝ่ายศาสนจักรก็จะได้ศาสนทายาทที่ดี มีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างแท้จริง เป็นผู้ประพฤติปฏิบัติชอบ ดำรงอยู่ในสมณธรรม สมควรแก่ภาวะ

สามารถชำระและสืบทอดพระพุทธศาสนาให้เจริญสถาพรต่อไป และถ้าหากพระภิกษุสามเณรเหล่านี้ลาสิกขาไปแล้ว ก็สามารถเข้าศึกษาต่อในสถานศึกษาของรัฐได้ หรือเข้ารับราชการสร้างประโยชน์ให้ก้าวหน้าแก่ตนเองและบ้านเมืองสืบทอดไปด้วยเช่นกัน ในระยะเริ่มแรกมีเจ้าอาวาส 51 แห่งรายงานเสนอจัดตั้งต่อกรมการศาสนา¹ ปัจจุบันการศึกษาประเภทนี้ได้เจริญก้าวหน้าขึ้นมา โดยลำดับมีโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษากระจายอยู่ตามจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ ปีการศึกษา 2544 มีโรงเรียน 401 โรงเรียน มีนักเรียนจำนวน 72,396 รูป (ข้อมูล ณ วันที่ 24 กรกฎาคม 2544 ฝ่ายการศึกษาพระปริยัติธรรม กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา)

2.2 ความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

Motivation มาจากรากศัพท์ภาษาละติน คำว่า “movere” แปลว่า “to move” หรือการผลักดันให้เคลื่อนไหว หรืออาจกล่าวได้ว่าถ้ามีแรงจูงใจเกิดขึ้น จะก่อให้เกิดการเคลื่อนไหว หรือเกิดกิจกรรมมุ่งไปยังเป้าหมาย (goal) หรือไปสู่สิ่งล่อใจนั่นเอง

โดยทั่วไปมนุษย์มีความต้องการทางชีวภาพเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เช่น มนุษย์ต้องกิน ต้องดื่ม ต้องการอากาศหายใจ จึงทำให้เกิดแรงขับขึ้น เช่น ความหิว ความกระหาย แต่ความต้องการบางอย่างไม่ได้ทำให้เกิดแรงขับเสมอไป เช่น มนุษย์ต้องการก๊าซออกซิเจนเพื่อช่วยในการเผาผลาญอาหารในร่างกาย ความต้องการแบบนี้ไม่สามารถทำให้เกิดแรงขับ แรงขับทุก ๆ อย่างจึงไม่ใช่ผลผลิตของความต้องการ แรงขับทางจิตใจ เช่น ความอยากรู้ อยากเห็น อยากสำรวจ ไม่ได้เกิดจากความต้องการของร่างกาย แต่เป็นอิทธิพลภายในที่ทำให้เกิดแรงจูงใจ สิ่งล่อใจ (Incentive) ทำให้มนุษย์เกิดพฤติกรรมไปสู่เป้าหมาย เพราะความคาดหวังที่จะได้รับรางวัล ในกรณีนี้ความคาดหวังเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวมนุษย์ แต่ก็เกิดเป็นผลมาจากรางวัลภายนอก เช่น นักศึกษาอยากสอบได้คะแนนสูงๆ แรงขับและสิ่งล่อใจอาจมีความสำคัญทั้งสองอย่างในบางสภาพการณ์ เช่น หนูกอดคานแล้วได้กินอาหาร ถ้าหนูไม่มีแรงขับคือความหิว หนูก็จะไม่มีแรงจูงใจที่จะกอดคาน และถ้าหนูไม่มีความคาดหวังที่จะได้รับอาหารมากิน แม้มันจะหิวมันก็อาจจะแสดงพฤติกรรมอื่นแทนการกอดคาน ดังนั้นแรงจูงใจอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากผลภายในตัวอินทรีย์หรือภายนอกอินทรีย์

¹ มาณพ พลไพรินทร์, หลักการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม, (กรุงเทพฯ : 2535), หน้า 3.

จากที่กล่าวมาเราจึงสามารถสรุปความหมายของแรงจูงใจได้ว่าเป็นสภาวะภายในอินทรีย์ที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลภายในหรือภายนอกอินทรีย์อันทำให้เกิดพฤติกรรมไปสู่เป้าหมาย²

ในด้านกลไกทางชีวภาพ แรงจูงใจจะเป็นปฏิกิริยาที่สัมพันธ์กันระหว่างปัจจัยทางชีวภาพ การเรียนรู้และกระบวนการทางสมอง³

เฮอร์แมน (Hermans, 1970, อ้างใน วัชร คำเพ็ง) ได้อธิบายความหมายของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไว้ว่าเป็นความต้องการได้รับผลสำเร็จจากการกระทำในสิ่งที่ยาก ต้องการเอาชนะอุปสรรคและบรรลุถึงมาตรฐานอันดีเลิศ ต้องการเป็นคนเก่ง มีความสามารถในการแข่งขันและเอาชนะคนอื่น ๆ ต้องการเพิ่มการยอมรับตนเองโดยการบรรลุความสำเร็จในกิจกรรมที่เป็นอัจฉริยะ

เมอเรย์ (Murray, 1964, อ้างในวัชร คำเพ็ง) กล่าวถึง ความต้องการใฝ่สัมฤทธิ์ (Achievement need) ว่า เป็นความต้องการทางจิตของมนุษย์ที่จะเอาชนะอุปสรรค ฝ่าฝืนกระทำสิ่งที่ยาก ๆ ให้สำเร็จ เขาได้อธิบายไว้ว่า เป็นความปรารถนาหรือแนวโน้มที่จะกระทำสิ่งใด ๆ ให้สำเร็จโดยเร็วที่สุดเท่าที่จะทำได้

แอตकिनสัน (Atkinson, 1964, อ้างในวัชร คำเพ็ง) ได้อธิบายว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เป็นแรงผลักดันที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลรู้ตัวว่า การกระทำของตนจะต้องได้รับการประเมินผลจากตัวเอง หรือบุคคลอื่นโดยเทียบกับมาตรฐานอันดีเยี่ยม ผลจากการประเมินอาจเป็นสิ่งที่พอใจเมื่อกระทำจนสำเร็จหรือไม่น่าพอใจเมื่อกระทำไม่สำเร็จก็ได้

แมคเคลแลนด์ (McClelland, 1953, อ้างในวัชร คำเพ็ง) ให้คำจำกัดความว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง ความปรารถนาที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เป็นความพยายามที่จะเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ⁴

จอห์น เอ็ม. แอตकिनสัน (John M. Atkinson,) ได้ให้คำจำกัดความว่า แรงจูงใจ คือความต้องการของบุคคลที่จะฟันฝ่าอุปสรรค เพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น เขา

² กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์, จิตวิทยาทั่วไป, (กรุงเทพฯ : 2542). หน้า 152.

³ Robert E. Franken, HUMAN MOTIVATION, p. 3.

⁴ วัชร คำเพ็ง, การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักมวยไทยอาชีพ, ปรินิพนธ์พนธ์หลักสูตรครูศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (กรุงเทพฯ : 2537), หน้า 8 - 9.

กล่าวว่า แนวโน้มในการทำงานให้สำเร็จ เป็นสภาพจิตใจที่เรียนรู้ได้จากความสนใจต่องานและบุคคล โดยแต่ละบุคคลจะกำหนดมาตรฐานความสำเร็จของงานแตกต่างกันออกไป ซึ่งแต่ละคนก็จะมีมาตรฐานที่ตนเองตั้งไว้⁵

สมพงษ์ เกษมสิน (2516) นิยามแรงจูงใจไว้ว่า คือความพยายามที่จะแสดงออกหรือปฏิบัติตามสิ่งที่ต้องการ สิ่งจูงใจมีทั้งภายในและภายนอกตัวบุคคล แต่มูลเหตุจูงใจอันสำคัญของบุคคลคือ ความต้องการ⁶

ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช (2520) กล่าวว่า แรงจูงใจ คือตัณหา ซึ่งในทางพระพุทธศาสนา พระพุทธเจ้า ตรัสว่า มีตัณหา หรือความอยากอยู่ 3 ประการ คือ กามตัณหา คือความต้องการอยากใช้ชีวิตร่วมกัน อยากในสิ่งที่จะทำให้ชีวิตให้สบาย มีความปรารถนาในรูป เสียง กลิ่น รส และสัมผัส ภวตัณหา คือความใคร่ในภพ อยากเป็นโน่นเป็นนี่ ต้องการฐานทางสังคมอย่างนั้นอย่างนี้ และวิภวตัณหา คือความอยากพ้นไปจากภาวะที่ไม่ปรารถนา ตัณหา 3 จำพวกนี้ ทำให้เกิดอุปาทาน คือ ความยึดมั่น ถือมั่น และทำให้เกิดเจตจำนง การทำอะไรทุกอย่างเกิดจากตัณหาเป็นแรงผลักดันทั้งสิ้น⁷

ดังนั้น การจูงใจ คือ กระบวนการนำปัจจัยต่าง ๆ ซึ่งเป็นแรงจูงใจ มาผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมอย่างมีทิศทาง

สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ หมายถึง สิ่งที่เป็นสาเหตุให้บุคคลมีความมุ่งมั่นที่จะเพียรพยายามไปสู่เป้าหมายที่ได้ตั้งไว้โดยไม่ย่อท้อต่อความลำบาก เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการเรียน หรือ ผลสำเร็จของงาน ในที่นี้หมายถึง คะแนนที่นักเรียนได้รับจากการตอบแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ตามการรับรู้ของตนเอง

⁵ พระมหาธีรพงษ์ มีไรสง, แรงจูงใจในการตัดสินใจบรรพชาในพระพุทธศาสนา ศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจในการตัดสินใจบรรพชาในจังหวัดนครศรีธรรมราช กับ จังหวัดขอนแก่น, ปรินิพนธ์พนธ์หลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล พ.ศ. 2541, หน้า 48.

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 48.

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้าเดียวกัน.

2.3 ประเภทของแรงจูงใจ

1. แรงจูงใจปฐมภูมิ (Primary Motive) เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ มิได้เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ แต่เกิดขึ้นมาได้ด้วยวุฒิภาวะหรือสภาพร่างกาย แรงจูงใจปฐมภูมิบางครั้งเรียกเป็นแรงจูงใจทางกายภาพหรือแรงจูงใจทางด้านสรีระ เป็นแรงจูงใจที่เกิดขึ้นเพื่อสนองความต้องการของร่างกาย เป็นแรงจูงใจที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น แรงจูงใจแห่งความหิว แรงจูงใจแห่งความกระหาย แรงจูงใจแห่งการหลีกเลี่ยงความเจ็บปวด

2. แรงจูงใจทุติยภูมิ (Secondary Motive) เป็นแรงจูงใจที่เกิดจากการเรียนรู้ แรงจูงใจชนิดนี้มีความสำคัญน้อยกว่าแรงจูงใจทางด้านสรีระ กล่าวคือ มันไม่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตเท่าไร แต่ก็มีความสำคัญต่อความทุกข์สุขทางจิตใจ และความสามารถในการปรับตัวทางสังคม แรงจูงใจประเภทนี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทย่อยคือ

2.1 แรงจูงใจทางจิตใจ (Psychological Motive) ได้แก่ความอยากรู้อยากเห็น ความรักใคร่และเอาใจใส่จากบุคคลอื่น

2.2 แรงจูงใจทางสังคม (Social Motive) แรงจูงใจประเภทนี้มีจุดเริ่มต้น ส่วนใหญ่มาจากประสบการณ์ทางสังคมในอดีตของบุคคล และเป้าหมายของแรงจูงใจชนิดนี้มีความสัมพันธ์กับการแสดงพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่มีต่อเรา เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ แรงจูงใจใฝ่สัมพันธ์ แรงจูงใจใฝ่อำนาจ

สำหรับการจูงใจนั้นสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ประเภท คือ

1. การจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) เป็นสถานะที่บุคคลต้องการที่จะกระทำหรือเรียนรู้บางอย่างด้วยตนเอง โดยไม่ต้องอาศัยการชักจูงจากสิ่งเร้าภายนอก แต่เกิดจากความรู้สึกนึกคิด หรือทัศนคติของแต่ละบุคคล ซึ่งผลักดันให้เกิดพฤติกรรม

2. การจูงใจภายนอก (Extrinsic Motivation) เป็นสถานะที่บุคคลได้รับการกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอก ทำให้มองเห็นเป้าหมาย เร้าให้บุคคลเกิดความต้องการและแสดงพฤติกรรมไปสู่เป้าหมาย สิ่งจูงใจภายนอก ได้แก่ เงิน เหริยฉัตรา ปริญญาบัตร เป็นต้น⁸

⁸ จิราภรณ์ ดังกิตติภาภรณ์, จิตวิทยาเบื้องต้น, (คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ : 2532), หน้า 99 – 100.

2.4 กระบวนการเกิดแรงจูงใจ

1. **ขั้นความต้องการ (need stage)** ความต้องการเป็นภาวะขาดสมดุลที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลขาดสิ่งที่จะทำให้ส่วนต่าง ๆ ภายในร่างกายดำเนินหน้าที่ไปตามปกติ สิ่งที่เขาคนั้นอาจเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อชีวิตอย่างมหันต์ เช่น อาหาร หรืออาจเป็นสิ่งสำคัญต่อความสุขทุกขจิตใจ เช่น ความรัก หรืออาจเป็นสิ่งที่จำเป็นเล็กน้อยสำหรับบางคน เช่น หนังสือพิมพ์รายวัน เป็นต้น

2. **ขั้นแรงขับ (drive stage)** ความต้องการในขั้นแรกนั้น กระตุ้นให้เกิดแรงขับ คือเมื่อเกิดความต้องการแล้ว บุคคลจะนั่งเฉยอยู่ไม่ได้ อาจมีความกระวนกระวายไม่เป็นสุข ภาวะที่บุคคลเกิดความกระวนกระวายอยู่เฉย ๆ ไม่ได้นี้ เรียกว่าเกิดแรงขับ ซึ่งระดับความกระวนกระวายจะมีมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับระดับความต้องการด้วย ถ้าต้องการมากก็กระวนกระวายมาก เช่น เมื่อร่างกายขาดน้ำ จะเกิดอาการคอแห้งกระหายน้ำ เกิดความรู้สึกระวนกระวายอยู่ไม่สุข

3. **ขั้นพฤติกรรม (behavior stage)** เมื่อเกิดความกระวนกระวายขึ้น ความกระวนกระวายนั้นจะผลักดันให้บุคคลแสดงพฤติกรรมออกมา แรงขับจะเป็นพลังให้แสดงพฤติกรรมได้รุนแรงหรือมากน้อยต่างกัน เช่น คนที่กระหายน้ำมาก กับคนที่กระหายน้ำเพียงเล็กน้อยย่อมมีพฤติกรรมในการหาน้ำดื่มต่างกัน คนกระหายน้ำมากอาจหาทั้งน้ำเย็น น้ำมะพร้าว น้ำอ้อยมาดื่มพร้อม ๆ กัน ในขณะที่คนกระหายน้อยหาเพียงน้ำเย็นแก้วเดียวเท่านั้น

4. **ขั้นลดแรงขับ (drive reduction stage)** เป็นขั้นสุดท้ายคือแรงขับจะลดลงภายหลังการเกิดพฤติกรรมที่สนองความต้องการแล้ว⁹

ความต้องการความสำเร็จ เป็นแรงกระตุ้นที่สำคัญและเป็นที่ต้องการมากกว่าการยอมรับ จากการศึกษาเกี่ยวกับเรื่องนี้พบว่า ความต้องการความสำเร็จขึ้นอยู่กับการฝึกตั้งแต่วัยเด็ก ผู้ที่มีความต้องการความสำเร็จสูงได้รับการสั่งสอนให้หัดพึ่งตัวเองตั้งแต่เล็ก ๆ พ่อแม่จะไม่ให้การปกป้องหรือให้ความใกล้ชิดนัก ส่วนคนที่มีความต้องการสำเร็จต่ำมักจะย้อนรำลึกถึงวัยเด็กที่มีพ่อแม่คอยให้ความอบอุ่นและช่วยเหลือแม้ว่าเด็กจะเรียนรู้ความต้องการความสำเร็จตามทัศนคติของผู้ปกครอง แต่บางครั้งผลที่ออกมาอาจจะไม่ตรงกันเสมอไป เป็นต้นว่า เด็กที่ได้รับความอบอุ่นความใกล้ชิดจากพ่อแม่ อาจพึ่งตัวเองได้ ส่วนเด็กที่มีพ่อแม่คิดให้ลูกพึ่งตัวเองอาจกลายเป็นคนที่

⁹ ภาควิชาจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์, จิตวิทยาทั่วไป, (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ : 2541), หน้า 190.

ไม่อาจช่วยตัวเองได้ก็มี เช่น พ่อแม่ที่มีความต้องการความสำเร็จสูงส่วนใหญ่มีความเห็นที่ยึดมั่น ไม่ยอมเปลี่ยนแปลงเป็นส่วนมาก ซึ่งจะทำให้ลูกกลัวการออกความเห็นของพ่อแม่ ทำให้ไม่อาจมีความคิดที่เป็นอิสระของตนเองได้ เป็นต้น บางครั้งคนอาจได้รับประโยชน์จากการฝึกให้ฟังตนเองตั้งแต่ยังอยู่ในวัยเด็ก และถ้าการแสดงความเป็นตัวของตัวเองของเด็ก ได้รับการสนับสนุนในทางที่ถูกที่ควรเด็กจะมีความภาคภูมิใจและมีความสุขกับความสำเร็จที่ได้รับนั้น แต่ถ้าหากเด็กได้รับการกระตุ้นให้มีความต้องการความสำเร็จมากเกินไป เด็กจะสะสมความวิตกกังวลอย่างรุนแรงต่อความรู้สึกสำเร็จหรือล้มเหลวในอนาคตและจะทำให้เด็กขาดการมองการณ์ไกลไป¹⁰

ทฤษฎีแรงจูงใจส่วนมากสรุปว่าแรงจูงใจจะเกี่ยวข้องกับการกระทำ การแสดงออกของการตอบสนองการเรียนรู้ นั่นคือ พฤติกรรมการเรียนรู้จะไม่เกิดขึ้น ถ้าไม่มีกำลังความคิดหรืออีกประการหนึ่ง ถึงแม้การเรียนรู้สามารถจะให้ผลโดยตรงต่อพฤติกรรม และพฤติกรรมการเรียนรู้จะไม่เกิดขึ้นถ้าไม่มีแรงจูงใจที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรม แรงจูงใจเป็นตัวดัชนีชี้วัดที่แสดงว่าเรากำลังให้ความสนใจต่อสิ่ง ๆ หนึ่ง และความสนใจของพวกเราต่อสิ่งหนึ่งจะลดลง เมื่อมีความสนใจสิ่งอื่นเข้ามาแทนที่¹¹

แนวคิดที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือทฤษฎีแรงจูงใจที่ว่ามนุษย์เราสามารถจะเรียนรู้ที่จะมีการกระทำที่สร้างสรรค์ (การจัดการกับแรงจูงใจของตนเอง) ด้วยการกำหนดวางกฎเกณฑ์ของตนเอง ซึ่งกระบวนการในการกำหนดวางกฎเกณฑ์ของตนเองขึ้นอยู่กับความเข้าใจบทบาทการทำงานของสิ่งเหล่านี้ จึงทำให้เรากำหนดกฎเกณฑ์ของตนเองไม่ได้¹²

2.5 ทฤษฎีทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ

หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ที่จะทำให้นมนุษย์ประสบความสำเร็จได้นั้นคือ อิทธิบาท 4 พระพุทธเจ้าทรงตรัสหลักธรรมข้อนี้ไว้ในพระไตรปิฎกดังนี้

“ภิกษุทั้งหลาย เมื่ออิทธิบาท 4 ประการที่ภิกษุเจริญอย่างนี้แล ทำให้มากแล้วอย่างนี้ ภิกษุย่อมแสดงฤทธิ์ได้หลายอย่าง คือแสดงเป็นหลายคนก็ได้ ใช้อำนาจทางกายไปจนถึงพรหม

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 203.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 4.

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 19.

โลกก็ได้ เมื่ออิทธิบาท 4 ประการที่ภิกษุเจริญอย่างนี้แล ทำให้มากแล้วอย่างนี้ ภิกษุจึงทำให้แจ้งเจโตวิมุตติ ปัญญาวิมุตติอันไม่มีอาสวะเพราะอาสวะสิ้นไปด้วยปัญญาอันยิ่งเองเข้าถึงอยู่ในปัจจุบัน”¹³

“ภิกษุทั้งหลาย อิทธิบาท 4 ประการ คือ ภิกษุในพระธรรมวินัยนี้ เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิปรานสังขาร เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิปรานสังขาร เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิปรานสังขาร เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิปรานสังขาร ภิกษุทั้งหลายเพราะอิทธิบาท 4 ประการนี้ที่ภิกษุนั้นเจริญ ทำให้มากแล้ว ภิกษุพึงหวังผลอย่าง 1 ใน 2 อย่าง คือ อรหัตตผลในปัจจุบัน หรือเมื่อยังมีอุปาทานเหลืออยู่ก็จักเป็นพระอนาคามี”¹⁴

“ภิกษุทั้งหลาย อิทธิบาท 4 ประการ คือภิกษุในพระธรรมวินัยนี้

1. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิปรานสังขาร
2. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิปรานสังขาร
3. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิปรานสังขาร
4. เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสาสมาธิปรานสังขาร

อิทธิบาท 4 ประการนี้ ภิกษุทั้งหลาย เพราะอิทธิบาท 4 ประการนี้ที่ภิกษุนั้นเจริญ ทำให้มากแล้ว ภิกษุพึงหวังผลานิสงส์ 7 ประการ คือ

1. จะได้บรรลุอรหัตตผลในปัจจุบัน
2. หากไม่ได้บรรลุอรหัตตผลในปัจจุบัน จะได้บรรลุในเวลาใกล้ตาย
3. หากในปัจจุบันและในเวลาใกล้ตายยังไม่ได้บรรลุ ก็จะได้เป็นพระอนาคามีผู้อันตราปรินิพพายี
4. หากในปัจจุบันและในเวลาใกล้ตายยังไม่ได้บรรลุ ก็จะได้เป็นพระอนาคามีผู้อุปหัจจปรินิพพายี
5. หากในปัจจุบันและในเวลาใกล้ตายยังไม่ได้บรรลุ ก็จะได้เป็นพระอนาคามีผู้สังขารปรินิพพายี

¹³ ส.ม. 19/833/413.

¹⁴ ส.ม. 19/837/416.

6. หากในปัจจุบันและในเวลาใกล้ตายยังไม่ได้บรรลु ก็จะได้เป็นพระอนาคามีผู้
สังขารปรินิพพาน

7. หากในปัจจุบันและในเวลาใกล้ตายยังไม่ได้บรรลุ ก็จะได้เป็นพระอนาคามีผู้
ชังโสโตกนิภูคามิ เพราะโอรัมภาคิยสังโยชน์ 5 ประการสิ้นไป

ภิกษุทั้งหลาย เพราะอิทธิบาท 4 ประการนี้ที่ภิกษุนั้นเจริญ ทำให้มากแล้ว ภิกษุพึงหวังผลานิสงส์
7 ประการนี้”

อิทธิบาท คือ มรรคใด ปฏิบัติใดเป็นไปเพื่อได้ฤทธิ์ เพื่อได้เฉพาะซึ่งฤทธิ์ นี้เรียกว่า
อิทธิบาท¹⁵

พระพุทธเจ้าทรงอุปมาการเจริญอิทธิบาทด้วยแม่ไก่ฟักไข่ ว่า “ภิกษุนั้น เจริญอิทธิ
บาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิปรานสังขาร เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิปรานสังขาร
เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิปรานสังขาร เจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิมังสา
สมาธิปรานสังขาร มีความเพียรยิ่งเป็นที่ 5 ภิกษุผู้มีองค์ 15 รวมทั้งความเพียรอันยิ่งอย่างนี้นั้น
ย่อมเป็นผู้ควรแก่ความเบื่อหน่ายยิ่ง ควรแก่การตรัสรู้ และควรแก่การบรรลุธรรมอันเป็นแดน
เกษมจากโยคะอันยอดเยี่ยม อุปมาเหมือนไข่ 8 ฟอง 10 ฟอง หรือ 12 ฟอง ที่แม่ไก่ถอนอกไว้อย่าง
ดี ให้ความอบอุ่นอย่างสม่ำเสมอ ฟักแล้วอย่างดี แม้ว่าแม่ไก่นั้นจะไม่เกิดความปรารถนาอย่างนี้ว่า
“ถ้าอย่างไร ขอให้ลูกไก่เหล่านี้พึงใช้ปลายเล็บหรือจะงอยปาก เจาะทำลายเปลือกไข่ด้วยปลายเล็บ
หรือจะงอยปากออกมาโดยสวัสดิภาพได้ แม้ฉันใด

ภิกษุทั้งหลาย ภิกษุผู้มีองค์ 15 รวมทั้งความเพียรอันยิ่งอย่างนี้ ก็ฉันนั้นเหมือนกัน
ย่อมเป็นผู้ควรแก่ความเบื่อหน่ายยิ่ง ควรแก่การตรัสรู้ และควรแก่การบรรลุธรรมอันเป็นแดน
เกษมจากโยคะอันยอดเยี่ยม”¹⁶

อิทธิบาท แปลว่า ธรรมเครื่องให้ถึงอิทธิ (ฤทธิ์ หรือ ความสำเร็จ) หรือธรรมที่เป็นเหตุ
ให้ประสบความสำเร็จ หรือแปลง่าย ๆ ว่า ทางแห่งความสำเร็จ มี 4 อย่าง คือ ฉันทะ (ความพอใจ)

¹⁵ ส.ม. 19/838-839/416-418.

¹⁶ ม.ม. 12/189/203.

วิริยะ (ความเพียร) จิตตะ (ความกตัญญู) และวิมังสา (ความสอบสวนไตร่ตรอง) แปลให้ง่ายตามลำดับว่า มีใจรัก พากเพียรทำ เอาจิตฝึกฝน ใช้ปัญญาสอบสวน

แรงงูใจในพุทธธรรม¹⁷ จุดเริ่มต้นสำหรับทำความเข้าใจกันในตอนนี้คือ ให้ถือว่าแรงงูใจในการกระทำของมนุษย์แบ่งออกเป็น 2 ประเภทดังนี้

1. ความพอใจ ชอบใจ ยินดี อยาก รักใคร่ ต้องการ ที่ไม่ดี ไม่สบาย ไม่เกื้อกูล เป็นอกุศล เรียกว่า ตัณหา

2. ความพอใจ ชอบใจ ยินดี อยาก รักใคร่ ต้องการ ที่ดีงาม สบาย เกื้อกูล เป็นกุศล เรียกว่า นันทะ

ตัณหา แปลว่า ความกระหาย ความทะยาน ความอยาก ความเส่นหา ความร่น ความร่น ความกระสับกระส่าย 'ไม่รู้ลืม'¹⁸ หลักสำคัญที่ควรทราบเกี่ยวกับตัณหา คือ ตามหลัก

ปฏิจจสมุปบาท ตัณหาเกิดจากเวทนาเป็นปัจจัย โดยมีวิชาเป็นมูลราก กล่าวคือ เมื่อบุคคลรับรู้อารมณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ที่น่าชอบใจหรือไม่ชอบใจก็ตาม เช่น เห็นรูปสวยหรือน่าเกลียด ได้ยินเสียงไพเราะหรือหนวกหู เป็นต้น แล้วเกิดความรู้สึกสุข หรือทุกข์ หรือเฉยๆ ขึ้น ในเวลานั้น ตัณหาก็ตกเกิดขึ้นในลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งคือ ถ้ารู้สึกสุข ก็ยินดี ชื่นชอบ คล้อยตามไป คิดใจ ใฝ่รัก อยากได้ ถ้ารู้สึกเฉยๆ ก็เพลินๆเรื่อยเรื่อยไป อาการอย่างนี้มันเป็นไปของมันได้เอง โดยไม่ต้องใช้ความคิด ไม่ต้องใช้ความเข้าใจอะไรเลย (ตรงข้ามถ้ามีความรู้ความเข้าใจหรือใช้ความคิดแทรกเข้ามาในเวลานั้น เช่น รู้ว่ารูปที่น่าเกลียดนั้นเป็นสิ่งมีประโยชน์หรือว่าเสียงไพเราะนั้น เป็นสัญญาณอันตราย หรือเกิดสำนึกทางจริยธรรมหรือวัฒนธรรมประเพณี ว่าสิ่งนั้นไม่เหมาะสมกับภาวะหรือฐานะของตน เป็นต้น ตัณหาอาจถูกตัดตอน กระบวนการไม่ไหลต่อเนื่องเรื่อยไปอย่างเดิม แต่เกิดพฤติกรรมรูปอื่นรับช่วงไปแทน) จึงอาจพูดอย่างง่ายๆ ว่าตัณหาอิงอาศัยเวทนาโดยมีวิชาเป็นตัวหนุน หรือตัณหาแอบอิงเวทนาอยู่บนฐานแห่งวิชา

¹⁷ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543), หน้า 490.

¹⁸ อ.อ.อ.อ.23/189/350.

ในเมื่อค้นหาไฟหรือผูกพันมุ่งหมายเวทนาอย่างนี้ ค้นหาจึงร่างร่นหันไปหาสิ่งที่จะให้เวทนาแก่มันได้ และสิ่งที่ค้นหาต้องการ ก็คือสิ่งใดก็ตามที่จะอำนาจเวทนาอันร่อยซึ่งค้นหาชอบ สิ่งทั้งหลายที่อำนาจเวทนาได้เมื่อจัดรวมเข้าเป็นประเภทแล้ว ก็มีเพียง 6 อย่าง เรียกว่า อารมณ์ 6 คือ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ (สิ่งต้องกาย) และธรรมารมณ์ (เรื่องในใจ) เฉพาะอย่างยิ่งอารมณ์จำพวกที่เด่นชัดกว่าเป็นรูปธรรม คือ 5 อย่างแรก ซึ่งเรียกว่า กามคุณ 5 (ได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ ที่น่าใคร่น่าพอใจ) อารมณ์ 6 โดยเฉพาะกามคุณ 5 นี้ เป็นสิ่งที่ค้นหาต้องการ และเป็นที่เกิดของค้นหา โดยนัยนี้ จึงขยายความหมายของค้นหาออกไปได้ว่า ค้นหา คือ ความกระหายอยากในสิ่งที่ให้เวทนา หรือความกระหายอยากในอารมณ์ที่ชอบใจ หรือในกามคุณทั้งหลาย หรือความกระหายอยากได้อารมณ์ที่ชอบใจมาเสพเสวยเวทนาอันร่อย พุคส์นั้นๆ ว่าอยากได้หรืออยากเอา

การมีค้นหาหรือมีฉันทะเป็นแรงจูงใจในการกระทำ ก่อให้เกิดผลในทางจริยธรรม หรือผลในทางปฏิบัติแตกต่างกันออกไปได้มาก เมื่อบุคคลมีค้นหาเป็นแรงจูงใจ การกระทำเป็นเพียงเงื่อนไข สำหรับการได้สิ่งเสพเสวยมาปรนเปรอตน เขาไม่ต้องการทั้งการกระทำและผลของการกระทำนั้นโดยตรง จุดประสงค์ของเขายู่ที่การได้สิ่งเสพเสวยนั้นมา ในหลายกรณี การกระทำที่เป็นเงื่อนไขนั้นเป็นเพียงวิธีการอย่างหนึ่งที่จะให้ได้สิ่งที่เขาต้องการ ดังนั้น ถ้าเขาสามารถหาวิธีการอื่นที่จะให้ได้โดยไม่ต้องทำ เขาก็จะหลีกเลี่ยงการกระทำนั้นเสีย หันไปใช้วิธีที่จะได้โดยไม่ต้องทำแทน เพราะถ้าเป็นไปได้ การได้โดยไม่ต้องทำย่อมตรงกับความต้องการของค้นหามากที่สุด และถ้าจำเป็นจริงๆ ไม่สามารถหลีกเลี่ยงเงื่อนไขนั้นได้ เขาก็จะทำด้วยความรังเกียจ จำใจ ไม่เต็มใจและไม่ตั้งใจจริง¹⁹

¹⁹ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543),

อิทธิบาทนั้น พระพุทธเจ้าตรัสพัวพันไว้กับเรื่องสมาธิ เพราะอิทธิบาทเป็นข้อปฏิบัติที่ทำให้เกิดสมาธิ และนำไปสู่ผลสำเร็จที่เป็นจุดหมายของสมาธิ สมาธิเกิดจากอิทธิบาทข้อใด ก็มีชื่อเรียกตามอิทธิบาทข้อนั้น โดยนัยนี้จึงมีสมาธิ 4 ข้อคือ²⁰

1. ฉันทสมาธิ สมาธิที่เกิดจากฉันทะ หรือสมาธิที่มีฉันทะเป็นใหญ่
2. วิริยสมาธิ สมาธิที่เกิดจากวิริยะ หรือสมาธิที่มีวิริยะเป็นใหญ่
3. จิตตสมาธิ สมาธิที่เกิดจากจิตตะ หรือสมาธิที่มีจิตตะเป็นใหญ่
4. วิมังสาสมาธิ สมาธิที่เกิดจากวิมังสา หรือสมาธิที่มีวิมังสาเป็นใหญ่

อนึ่งสมาธิเหล่านี้จะเกิดมีควบคู่ไปด้วยกันกับความเพียรพยายาม ที่เรียกว่า ปธานสังขาร ซึ่งแปลว่า สังขารที่เป็นตัวความเพียร หรือความเพียรที่เป็นเครื่องปรุงแต่ง หรือแปลง่าย ๆ ว่า ความเพียรที่เป็นแรงสร้างสรรค์ หรือความเพียรสร้างสรรค์

สมาธิเกิดจาก ฉันทะ วิริยะ จิตตะ วิมังสา หรือจากความรัก พากเพียรทำ เอาจิตผูกไว้ใช้ปัญญาสอบสวนได้อย่างไร มีแนวความเข้าใจดังนี้

1. ฉันทะ ความพอใจ ได้แก่ ความมีใจรักในสิ่งที่ทำ และพอใจใฝ่รักในจุดหมายของสิ่งที่ทำนั้น อยากทำสิ่งนั้น ๆ ให้สำเร็จ อยากให้งานนั้นหรือสิ่งบรรลุถึงจุดหมาย พุดง่าย ๆ ว่ารักงานและรักจุดหมายของงาน พุดให้ลึกลงไปในทางธรรมว่า ความรักใฝ่ใจปรารถนาต่อภาวะดีงามเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ ซึ่งเป็นจุดหมายของสิ่งที่กระทำหรือซึ่งจะเข้าถึงได้ด้วยการกระทำนั้น อยากให้สิ่งนั้น ๆ เข้าถึงหรือดำรงอยู่ในภาวะที่ดีทั้งดงามที่ประณีต ที่สมบูรณ์ที่สุดของมัน หรืออยากให้ภาวะดีงามเต็มเปี่ยมสมบูรณ์ของสิ่งนั้น ๆ ของงานนั้น เกิดมีเป็นจริงขึ้น อยากทำให้สำเร็จผลตามจุดหมายที่ดีงามนั้น ความอยากที่เป็นฉันทะนี้เป็นคนละอย่างกันกับความอยากได้สิ่งนั้น ๆ มาเสพ เสวย หรืออยากเอามาเพื่อตัวตนในรูปใดรูปหนึ่ง ซึ่งเรียกว่าเป็นตัณหา ความอยากของฉันทะนั้นให้เกิดความสุขความชื่นชมเมื่อเห็นสิ่งนั้น ๆ งานนั้น ๆ บรรลุความสำเร็จเข้าถึงความสมบูรณ์ อยู่ในภาวะอันดีงามของมัน หรือพุดแยกออกไปว่า ขณะเมื่อสิ่งนั้นหรืองานนั้นกำลังเดินหน้าไปสู่จุดหมาย ก็เกิดปีติเป็นความเอิบอิ่มใจ ครั้นสิ่งหรืองานที่ทำบรรลุจุดหมายก็ได้รับโสมนัสเป็นความน่ายินใจที่พร้อมด้วยความรู้สึกโปร่งโล่งผ่องใสเบิกบานแผ่ออกไปเป็นอิสระไร้ขอบเขต ส่วน

²⁰ ส.ม.19/1150/343.

ความอยากของคณหาให้เกิดความสุขความชื่นชมเมื่อได้สิ่งนั้นมาให้ตนเสวยรสอร่อย หรือปรนเปรอความยิ่งใหญ่พองขยายของตัวตน เป็นความฉ่ำชื่นใจที่เศร้าหมองมกหมักตัว กัดกันกัดคนไว้ในความคับแคบ และมักติดตามมาด้วยความหวงแหนห่วงกังวลเศร้าเสียดยและหวั่นกลัวหวาดระแวง

2. วิริยะ ความเพียร ได้แก่ ความอาจหาญ แกล้วกล้า บากบั่น ก้าวไป ใจสู้ ไม่ย่อท้อไม่หวั่นกลัวต่ออุปสรรคและความยากลำบาก เมื่อคนรู้ว่าสิ่งใดมีคุณค่าควรแก่การบรรลุถึง ถ้าวิริยะเกิดขึ้นแก่เขาแล้ว แม้ได้ยินว่าจุดหมายนั้นจะลู่ถึงได้ยากนัก มีอุปสรรคมาก หรืออาจใช้เวลายาวนานเท่านั้นปีเท่านั้นเดือน เขาก็ไม่ทอดอย กลับเห็นเป็นสิ่งที่ท้าทายที่เขาจะเอาชนะให้ได้ทำให้สำเร็จ เช่นนักบวชนอกศาสนาหลายท่านในสมัยพุทธกาล เมื่อสดับพุทธธรรมแล้วเลื่อมใส ขอบรรพชาอุปสมบท ครั้นได้รับทราบว่าเป็นผู้เคยเป็นนักบวชนอกศาสนาจะต้องประพฤติวัตรทดสอบตนเองก่อน เรียกว่าอยู่ปริวาส (ตติยปริวาส) เป็นเวลา 4 เดือน ใจก็ไม่ทอดอย กลับกล้าเสนอตัวประพฤติวัตรทดสอบเพิ่มเป็นเวลาถึง 4 ปี ส่วนผู้ขาดความเพียร อยากบรรลุความสำเร็จเหมือนกัน แต่พอได้ยินว่าต้องใช้เวลานานเป็นปีก็หมดแรง ทอยหลัง ถ้าอยู่ระหว่างปฏิบัติก็ฟุ้งซ่าน จิตใจวุ่นวายปฏิบัติได้ผลยาก คนที่มีเพียร เท่ากับมีแรงหนุน เวลาทำงานหรือปฏิบัติธรรมก็ตาม จิตใจแน่วแน่มั่นคง พุ่งตรงต่อจุดหมาย สมาริก็เกิดขึ้นได้ เรียกว่าเป็นวิริยสมาริ พร้อมทั้งมีปธานสังขาร คือความเพียรสร้างสรรค์เข้าประกอบคู่ไปด้วยกัน

3. จิตตะ ความคิดจดจ่อ หรือเอาใจฝักใฝ่ ได้แก่ ความมีจิตผูกพัน จดจ่อ ฝ่าคิดเรื่อนั้นใจอยู่กับงานนั้น ไม่ปล่อย ไม่ห่างไปไหน ถ้าจิตตะเป็นไปอย่างแรงกล้าในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรืองานอย่างใดอย่างหนึ่ง คนผู้นั้นจะไม่สนใจไม่รับรู้เรื่องอื่น ๆ ใครพูดอะไรเรื่องอื่น ๆ ไม่สนใจ แต่ถ้าพูดเรื่อนั้นงานนั้นจะสนใจเป็นพิเศษทันที บางทีจัดทำเรื่อนั้น งานนั้นขลุกขจวนอยู่ได้ทั้งวันทั้งคืน ไม่เอาใจใส่ร่างกายการแต่งเนื้อแต่งตัว อะไรเกิดขึ้นก็ไม่สนใจ เรื่องอื่นเกิดขึ้นใกล้ ๆ บางทีก็ไม่รู้ ทำจนลืมวันลืมคืน ลืมกินลืมนอน ความมีใจจดจ่อฝักใฝ่เช่นนี้ ย่อมทำให้สมาริเกิดขึ้น จิตจะแน่วแน่ แนบสนิทในกิจที่ทำ มีกำลังมากเฉพาะสำหรับกิจนั้น เรียกว่าเป็นจิตตสมาริ พร้อมทั้งนั้นก็เกิดปธานสังขาร คือ ความเพียรสร้างสรรค์ร่วมสนับสนุนไปด้วย

4. วิมังสา ความสอบสวนไตร่ตรอง ได้แก่ การใช้ปัญญาพิจารณาหมั่นใคร่ครวญตรวจตราหาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อน เกินเลยบกพร่องหรือขัดข้องเป็นต้นในกิจที่ทำ รู้

จักทดลองและคิดค้นหาทางแก้ไขปรับปรุง ข้อนี้เป็นการใช้ปัญญาชักนำสมาธิ ซึ่งจะเห็นได้ไม่ยาก คนมีวิมิงสาชอบคิดค้นหาเหตุผล ชอบสอบสวนทดลอง เมื่อทำอะไร ก็คิดพิจารณาทดสอบไป เช่นคิดว่าผลนี้เกิดจากเหตุอะไร ทำไมจึงเป็นอย่างนี้ ผลคราวนี้เกิดจากปัจจัยที่เป็นองค์ประกอบเหล่านี้เท่านั้น ถ้าองค์ประกอบนี้ออกเสียจะเป็นอย่างนี้ ถ้าเพิ่มองค์ประกอบนี้เข้าไปแทน จะเกิดผลอย่างนี้ ลองเปลี่ยนองค์ประกอบนั้นแล้ว ไม่เกิดผลอย่างที่คาดหมาย เป็นเพราะอะไร จะแก้ไขที่จัดไหน หรือในการปฏิบัติธรรม ก็ชอบพิจารณาใคร่ครวญสอบสวนเช่นว่า ธรรมข้อนี้ ๆ มีความหมายอย่างไร มีความมุ่งหมายอย่างไร ควรใช้ในโอกาสอย่างใด ควรคู่สัมพันธ์กับข้อธรรมอื่นใด ปฏิบัติธรรมคราวนี้ไม่ค่อยก้าวหน้า อินทรีย์ใดอ่อนไป อินทรีย์ใดเกินไป คนสมัยปัจจุบันอยู่ในสภาพอย่างนี้ ขาดแคลนธรรมข้อใดมาก จะนำธรรมข้อนี้เข้าไปควรใช้วิธีอย่างใด ควรเน้นความหมายด้านไหนเป็นต้น การคิดหาเหตุผลและสอบสวนทดลองอย่างนี้ย่อมช่วยรวมจิตให้คอยกำหนดและติดตามเรื่องที่พิจารณาอย่างคิดเจตตลอดเวลา เป็นเหตุให้จิตแน่วแน่แน่วแน่นิ่งไปกับเรื่องที่พิจารณา ไม่ฟุ้งซ่าน ไม่วอกแวก และมีกำลัง เรียกว่าเป็นวิมิงสาสมาธิ ซึ่งก็จะมีประธานสังขาร คือความเพียรสร้างสรรค์เกิดมาด้วย เช่นเดียวกับสมาธิข้ออื่น ๆ²¹

ความจริงอิทธิบาท 4 อย่างนี้ เกื้อหนุนกัน และมักมาด้วยกัน เช่น เกิดฉันทะ มีใจรักแล้วก็ทำให้พากเพียร เมื่อพากเพียร ก็เอาใจจดจ่อใส่ใจอยู่เสมอ และเปิดช่องให้ใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญ แต่ที่แยกพิจารณาแต่ละข้ออย่างนี้ ก็ด้วยถือเอาภาวะที่เด่นเป็นใหญ่ เป็นตัวนำ เป็นตัวชักจูงข้ออื่น ๆ ในแต่ละกรณี เช่น เมื่อฟังธรรมด้วยกัน คนหนึ่งชอบศึกษาธรรม ฟังด้วยความรัก ความพอใจในธรรม อยากรู้ อยากเข้าใจธรรมให้ยิ่ง ๆ ขึ้นไป (หรือแม้เพียงแต่ชอบใจธรรมที่แสดงในคราวนั้น หรือชอบผู้แสดงคราวนั้น) จึงฟังด้วยจิตใจแน่วแน่ ก็มีฉันทะเป็นตัวเด่นชักนำสมาธิและกุศลธรรมอื่น ๆ ด้วย อีกคนหนึ่งมีนิสัยหรือความรู้สึกเกิดขึ้นในขณะนั้นว่า เมื่อพบอะไรที่ฟังทำก็ต้องสู้ต้องเอาชนะ ต้องเข้าเผชิญและทำให้สำเร็จ จึงฟังด้วยความรู้สึกว่าเป็นสิ่งท้าทาย จะต้องพยายามเข้าใจให้ได้ ก็มีวิริยะเป็นธรรมเด่น อีกคนหนึ่ง มีนิสัยเอาใจใส่รับผิดชอบ ไม่ว่าอะไรที่

²¹ พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), พุทธธรรม, (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543),

คนเกี่ยวข้องก็ต้องเอาใส่ใจเอาจิตจ่อติดตาม จึงตั้งใจฟังเอาจิตติดตามเนื้อความไป ก็มีจิตตะเป็นใหญ่ อีกคนหนึ่ง ก็คงจะตรวจสอบว่า ธรรมที่แสดงนั้นจริงหรือไม่ ดีหรือไม่ หรือจะค้นหาเหตุผลในธรรมที่ฟัง ฟังไปก็คิดใคร่ครวญพิจารณาสอบสวนไป ใจจึงแน่วแน้อยู่กับธรรมที่ฟังก็มีวิมัสสาเป็นใหญ่ ด้วยเหตุนี้บางแห่งท่านจึงเรียกอิทธิบาท 4 นี้ว่าเป็นอิทธิบดี หรืออิทธิปไตย 4 โดยกำหนดเอาภาวะเป็นใหญ่ เป็นหัวหน้าในกรณีนั้น ๆ²²

สาระของการสร้างสมาธิตามหลักอิทธิบาท ก็คือเอางาน สิ่งที่ทำหรือจุดหมายที่ต้องการเป็นอารมณ์ของจิต แล้วปลุกเร้าระดมจันตะ วิริยะ จิตตะ หรือวิมัสสา เข้านำหนุน สมาธิก็เกิดขึ้นและมีกำลังแข็งแกร่ง ช่วยให้การงานอย่างมีความสุขและบรรลุผลสำเร็จด้วยดี²³

โดยนัยนี้ ในการปฏิบัติธรรมก็ดี ในการเล่าเรียนศึกษา หรือประกอบกิจการงานอื่นใดก็ดี เมื่อต้องการสมาธิ เพื่อให้กิจที่ทำนั้นดำเนินไปอย่างได้ผลดี ก็พึงปลุกเร้าและชักจูงอิทธิบาท ๔ อย่างนี้ ให้เกิดเป็นองค์ธรรมเด่นนำขึ้นสักข้อหนึ่ง แล้วสมาธิความสุขสบายใจและการงานที่ได้ผล ก็เป็นอันหวังได้เป็นอย่างมากกว่าจะเกิดมีตามมาเอง พร้อมกันนั้น การฝึกสมาธิหรือการปฏิบัติธรรมส่วนหนึ่งก็จะเกิดมีขึ้นในห้องเรียน ในบ้าน ในที่ทำงาน และในสถานที่ทุก ๆ แห่ง

ตัวอย่างเช่น เมื่อจะสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ครูก็ทำตนเป็นกัลยาณมิตร โดยอาจชี้แจงให้นักเรียนเห็นคุณค่าความดีของวิชานั้นหรือเรื่องราวนั้น ให้มองเห็นว่าวิชานั้นมีประโยชน์อย่างไร อาจเป็นประโยชน์ของตัวผู้เรียนเองเกี่ยวกับการหางานทำ การได้รับผลตอบแทนหรือความเจริญก้าวหน้าในชีวิตเป็นต้นก็ได้ หรือถ้าจะให้ดีควรเป็นประโยชน์ของส่วนรวม เช่น ความเกื้อกูลแก่เพื่อนมนุษย์ (ฉันทะบริสุทธ) ก็ได้ จนทำให้นักเรียนเกิดความรักความพอใจอยากเรียนเพราะอยากรู้วิชานั้น เรียกว่าปลุกจันตะให้เกิดขึ้น หรืออาจพุดปลุกเร้าในแง่ที่เป็นสิ่งท้าทายสติปัญญาความสามารถ ทำให้เกิดความเข้มแข็งศึกคักที่จะเรียน หรือกล่าวถึงตัวอย่างการกระทำสำเร็จของผู้อื่น ให้เกิดกำลังใจสู้ เป็นต้น เรียกว่าปลุกเร้าวิริยะขึ้นมา หรืออาจปลุกเร้าในแง่ของความรู้สึเกี่ยวกับหน้าที่หรือความรับผิดชอบ ให้เห็นความเกี่ยวข้องและความสำคัญ of เรื่องนั้นต่อชีวิตหรือต่อสังคม เช่น เรื่องเกี่ยวกับภัยอันตรายและความปลอดภัย เป็นต้น ซึ่งแม้

²² เรื่องเดียวกัน, 845 - 846.

²³ เรื่องเดียวกัน, หน้า 846.

นักเรียนจะมีได้ชอบมีได้รักเรื่องนั้น แต่ก็เอาใจใส่ตั้งใจจดจ่อเรียนอย่างแน่วแน่ เรียกว่า ทำจิตตะให้เกิดมีขึ้น หรือ ครูอาจสอนตามแนวของการสำรวจตรวจสอบสืบสวนทดลอง หรือค้นคว้าหาเหตุผล เช่น ตั้งเป็นปัญหาหรือคำถามเป็นต้น ซึ่งทำให้นักเรียนต้องใช้วิม္งสา นักเรียนก็จะเรียนอย่างมีสมาธิได้เหมือนกัน เรียกว่าใช้วิธีแห่งวิม္งสา ยิ่งถ้าครูจับลักษณะนิสัยของนักเรียนได้แล้วปลูกเร้าอิทธิบาทข้อที่ตรงกับลักษณะนิสัยอย่างนั้น ก็ยิ่งดี หรืออาจปลูกอิทธิบาทหลาย ๆ ข้อไปพร้อมกันก็ได้ นอกจากนี้ ผู้เรียนหรือผู้ทำงานที่ฉลาดอาจใช้โยนิโสมนสิการปลูกเร้าอิทธิบาทขึ้นมาใช้สร้างผลสำเร็จได้ด้วยตนเอง²⁴

“ภิกษุทั้งหลาย อิทธิบาทเป็นไฉน? มรรคาใด ปฏิปทาใด ย่อมเป็นไปเพื่อการได้อิทธิเพื่อประสบอิทธิ, มรรคา ปฏิปทานี้ เรียกว่า อิทธิบาท”

“อิทธิบาทภาวนา (การเจริญอิทธิบาท) เป็นไฉน? ภิกษุในธรรมวินัยนี้ ย่อมเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยฉันทสมาธิและปธานสังขาร ย่อมเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิริยสมาธิและปธานสังขาร ย่อมเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยจิตตสมาธิและปธานสังขาร ย่อมเจริญอิทธิบาทที่ประกอบด้วยวิม္งสาสมาธิและปธานสังขาร, นี้เรียกว่า อิทธิบาทภาวนา”²⁵

ดังนั้นอิทธิ จึงแปลว่า ความสำเร็จ “คำว่า อิทธิ หมายถึง ความสำเร็จ ความสัมฤทธิ์ การสำเร็จ การสำเร็จด้วยดี การได้ การได้จำเพาะ การถึงสมบัติ การถูกต้อง การประจักษ์แจ้ง การบำเพ็ญให้ถึงพร้อม ซึ่งธรรมเหล่านั้น”²⁶

กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ได้สรุปเรื่อง แรงผลักดันพฤติกรรมของมนุษย์ ได้แก่ ความอยาก เรียกว่า ตัณหา ซึ่งแบ่งออกได้เป็น ๓ ประเภท คือ

1. กามตัณหา ความอยากในสิ่งที่น่าใคร่ น่าปรารถนา น่าพอใจ ในรูป รส กลิ่น เสียง และการสัมผัส
2. ภวตัณหา อยากเป็นโน้นเป็นนี้ เช่นเป็นเศรษฐี เป็นดาราภาพยนตร์ ฯลฯ

²⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 846.

²⁵ ส.ม. 19/1175-6/355.

²⁶ อภ.วิ. 35/508/293.

3. วิเคราะห์ ความอยากไม่เป็นโน่นเป็นนี่ อยากพ้นไปจากภาวะที่ไม่ปรารถนาเจตจำนงในการกระทำพฤติกรรมต่างๆ เช่น อยากเป็นเศรษฐีก็ทำให้ยึดมั่นในความคิดเกี่ยวกับความสุขสบายของเศรษฐี ยึดมั่นที่จะทำให้ตนร่ำรวยจึงมีพฤติกรรมขยันขันแข็ง ทำมาหากินหรือโง่กินเพื่อให้เป็นเศรษฐี เป็นต้น

นอกจากนี้ในทางพระพุทธศาสนายังได้กล่าวถึงเนื้อหาความต้องการของมนุษย์โดยแบ่งหลาย ๆ ได้ 2 ประเภท คือ

1. ความต้องการเบื้องต้น ก็คือปัจจัย 4 อันเป็นสิ่งจำเป็นแก่การดำรงชีวิต ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัย

2. ความต้องการทั่วไป ได้แก่ โลกธรรมทั้ง 4 คือ ลาภ ยศ สรรเสริญ และบารมี
ความสำเร็จในการทำงานจัดอยู่ในประเภทความต้องการทั่วไป ซึ่งได้มีกล่าวไว้ในอิทธิบาท 4 คือ ฉันทะ (ความพอใจในงาน) วิริยะ (มีความพากเพียรในงาน) จิตตะ (เอาใจใส่จดจ่อในงาน) วิมังสา (หาทางปฏิบัติงานนั้นให้ได้ผลดีที่สุด) จะเห็นได้ว่าคนเราเมื่อมีฉันทะ มีความพอใจในงานย่อมเกิดแรงจูงใจขึ้นในตัวเองอันเป็นแรงจูงใจถาวร เพราะงานต้องอยู่กับเราชั่วชีวิตเมื่อเผชิญกับอุปสรรค หากเรามีอิทธิบาท 4 นี้ เราก็จะประสบความสำเร็จซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ปรารถนา

ในทางพระพุทธศาสนาตามที่ได้กล่าวมาแล้วนี้ อาจกล่าวได้ว่ามนุษย์นอกจากต้องการมีสุขภาพดีแล้ว ยังต้องการความสำเร็จในการทำงาน ความสำเร็จในสัมพันธภาพระหว่างตนเองกับผู้อื่น และความสำเร็จในชีวิตครอบครัว ความสำเร็จเหล่านี้อยู่ในวิสัยที่มนุษย์จะกระทำได้เมื่อมีความตั้งใจจริง อุทิศพลักกายพลักใจเพื่อจุดหมายปลายทางที่ตั้งไว้ ซึ่งถือว่าเป็นแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์²⁷

จากการศึกษาของแมคเคลแลนด์ (McClelland) เพื่อค้นหาแหล่งที่มาของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และได้สรุปผลว่า

²⁷ วัชรระ คำเพ็ง, การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักมวยไทยอาชีพ, ปริญญานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (กรุงเทพ : 2537), หน้า 14.

1. การอบรมเลี้ยงดูตั้งแต่เยาว์วัยจากบิดามารดาจะมีผลทำให้ความต้องการผลสัมฤทธิ์สูงหรือต่ำ กล่าวคือ การฝึกให้เด็กทำอะไรได้เองตั้งแต่เล็กเป็นเกราะส่งเสริมให้เด็กมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงและจะต้องไม่บังคับหรือเข้มงวดจนเกินไป บิดามารดาต้องคอยให้กำลังใจให้ความอบอุ่นแก่บุตร แสดงความชื่นชมเมื่อบุตรทำอะไรสำเร็จได้ด้วยตนเอง แต่ถ้าหากมารดาเคี่ยวเข็ญให้เด็กช่วยตนเองตั้งแต่ยังเล็กเกินไปโดยหวังจะให้มีความแข็งแรงใฝ่สัมฤทธิ์สูง อาจเกิดผลตรงกันข้ามคือ จะทำให้เด็กมีความต้องการประเภtnี้นี้ต่ำ

2. ลักษณะทางร่างกาย มีการทดสอบแสดงให้เห็นว่าเด็กชายที่มีร่างกายแข็งแรง มักมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง แมคเคลแลนด์ให้ความเห็นไว้ว่าอาจเป็นเพราะเด็กชายที่มีร่างกายแข็งแรงมักจะสามารถเอาชนะต่อสิ่งท้าทายหรือการเสี่ยงต่าง ๆ ได้ หรืออาจจะเป็นผู้ขยันขันแข็ง ร่างกายจึงเจริญเติบโตแข็งแรง โครงสร้างของร่างกายของมนุษย์อาจไม่ได้ก่อให้เกิดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์โดยตรงแต่อาจเป็นเพียงภาวะแวดล้อมที่มีส่วนช่วยกำหนดการที่จะได้มาซึ่งแรงจูงใจเท่านั้น

3. ประสบการณ์ที่ได้รับเมื่อเติบโตขึ้น รวมทั้งด้านการศึกษาซึ่งเป็นเครื่องช่วยให้เสริมสร้างความเชื่อถือและทัศนคติต่างๆ ขึ้นในจิตสำนึก (Consciousness)

4. สภาพดินฟ้าอากาศ ที่มีลักษณะกระตุ้นที่เหมาะสมให้เกิดความต้องการความสำเร็จมืออยู่มากในบริเวณที่มีความอบอุ่นปานกลาง โดยเฉลี่ยอุณหภูมิประมาณ 40 - 60 องศาฟาเรนไฮต์ ยิ่งความร้อนยิ่งสูงความต้องการผลความสำเร็จจะลดลงตามลำดับ

2.6 วิธีการเพิ่มแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

ในทัศนะของแมคเคลแลนด์ (McClelland) เขาเห็นว่าการที่จะทำให้บุคคลมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงขึ้นเป็นสิ่งที่ทำได้ไม่ยากนัก เพราะความต้องการผลสัมฤทธิ์หรือแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์นั้นฝังแน่นอยู่ในวัฒนธรรม เป็นต้นว่า ศาสนา การดำเนินชีวิตและโดยเฉพาะอย่างยิ่งวิธีการที่บิดามารดาอบรมเลี้ยงดูบุตร แมคเคลแลนด์ได้เสนอแนะว่า ในการอบรมเลี้ยงดู ควรจะลดอำนาจข่มของบิดา (Father dominance) ให้น้อยลง และสร้างทัศนคติ ค่านิยมที่เน้นผลสัมฤทธิ์ของแต่ละบุคคล แทนที่จะเน้นการพึ่งพาอาศัยและอำนาจจากภายนอก ซึ่งบุคคลไม่สามารถจะควบคุมได้ อันเป็นสิ่งสำคัญมาก นอกจากนี้ แมคเคลแลนด์ยังได้เสนอแนะวิธีการที่จะช่วยให้บรรลุเป้าหมายอีก ๓ ประการ คือ

1. การฝึกหัดให้บุคคลสนใจกับความคิดเห็นของคนอื่น เพื่อให้บุคคลคลายยึดมั่นในประเพณี หันมาหาเครื่องยึดเหนี่ยวอย่างอื่น สำหรับควบคุมการปฏิบัติเชิงสังคมและมีการรณรงค์ทางอุดมการณ์ (Ideological Campaign) ซึ่งจะช่วยให้บุคคลมีความมั่นคงในอุดมการณ์เพิ่มขึ้น

2. การจัดให้เด็กเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น โดยเน้นถึงความสำคัญของการจัดให้เด็กเล่นหรือทำกิจกรรมร่วมกับเด็กอื่นเป็นหมู่คณะ เพื่อให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และเกิดความต้องการผลสัมฤทธิ์สูงขึ้น

3. การช่วยให้บุคคลมีความคิดฝึนเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ ได้การสนับสนุนทั้งทางตรงและทางอ้อม เช่น ในห้องเรียนควรมีการสอนให้เด็กคิดฝึนเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์และสนับสนุนให้ผู้เรียนสร้างจินตภาพขึ้น ซึ่งผู้เรียนอาจนำไปใช้ในชีวิตจริงได้

นอกจากนี้ โรเซน (Rosen) ได้เสนอแนะวิธีการฝึกให้เด็กมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงไว้ว่า สภาพการดำเนินชีวิตและผลสัมฤทธิ์ของบิดามารดาเอง จะเป็นสิ่งที่ทำให้เด็กเกิดความต้องการผลสัมฤทธิ์สูงได้²⁸

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในต่างประเทศ

เลพเพอร์ (Lepper, Mark R, 1988) กล่าวว่าแรงจูงใจทางการเรียนจะต้องสนองต่อการเรียนรู้ และยังเกี่ยวข้องกับเหตุผลหรือวัตถุประสงค์ ทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องทางด้านการเรียนของเขา ถึงแม้ว่านักเรียนจะมีแรงจูงใจที่เท่ากันในการปฏิบัติหน้าที่ แต่สาเหตุที่เกิดแรงจูงใจอาจต่างกัน แรงจูงใจภายในของนักเรียนเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการรักในวิชานั้น หรือการพยายามทำให้การเรียนเกิดขึ้น หรือความอยากเห็นการเรียนสำเร็จขึ้น แรงจูงใจภายนอก คือการได้รางวัล หรือการหลีกเลี่ยงการถูกลงโทษ เช่น การได้ผลการเรียนที่ดี หรือเป็นที่ยอมรับของครูผู้สอน

นักเรียนที่มีแรงจูงใจภายใน มีแนวโน้มที่จะใช้ความสามารถต่อสิ่งที่ท้าทาย ขณะที่เดียวกันนักเรียนที่มีแรงจูงใจภายนอก มักจะใช้ความสามารถในระดับที่ง่าย นักเรียนที่มีแรงจูงใจภายนอกมักทำงานเพียงเล็กน้อย แต่ต้องการรางวัลหรือผลตอบแทนมาก²⁹

²⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 28.

²⁹ Lepper, Mark R., "Motivational Considerations in the Study of Instruction." COGNITION AND INSTRUCTION 5,4 (1988) : pp.289-309.

มาร์แชล (Marshall, Hermine H., 1987) กล่าวถึงความหมายของแรงจูงใจทางการเรียนใน 2 ลักษณะคือ

1. ในลักษณะความหมาย คุณค่า และประโยชน์ของหน้าที่การศึกษาที่มีต่อผู้เรียน
2. ในลักษณะความเอาใจใส่ หรือไม่เอาใจใส่³⁰

คอนดราย เจ และ เจ แชมเบอร์ (Condry, J., and J. Chambers, 1987) ได้ศึกษาพบว่าเมื่อนักเรียนต้องเผชิญกับการเรียนที่ต้องใช้ความรู้ปัญญาที่สลับซับซ้อน พวกเขาจะใช้แรงจูงใจภายใน ในลักษณะของกระบวนการคิดตัดสินใจรวมทั้งผสมผสานข้อมูลที่มีเหตุผล มากกว่าแรงจูงใจภายนอก³¹

โบรफी เจียร์ (Brophy, Jere, 1986) กล่าวถึงองค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาแรงจูงใจของนักเรียน ว่าลักษณะสิ่งแวดล้อมของเด็ก ๆ จะเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดทัศนคติในการเรียนรู้ ต่อ ๆ มา เมื่อผู้ปกครองมีการเลี้ยงดูตามธรรมชาติของเด็ก ๆ ที่อยากรู้อยากเห็นโลกภายนอก โดยการยินดีที่จะตอบคำถามของพวกเขา ให้กำลังใจในการสำรวจของพวกเขา ให้การสนับสนุนกับเขา สิ่งเหล่านี้จะช่วยขยายโลกของเขาให้กว้างขึ้น อีกทั้งพ่อแม่ควรให้ข้อมูลกับเด็ก ๆ ว่าการเรียนเป็นสิ่งที่คุ้มค่า และพยายามทำให้การเรียนเป็นสิ่งที่สนุกและพอใจแก่เด็ก ๆ

เด็กคนหนึ่ง que เริ่มต้นเรียนพวกเขามีความเชื่อเกี่ยวกับโรงเรียนของพวกเขา ซึ่งเชื่อมโยงกับความสำเร็จ ได้แก่ เรื่องของความสามารถสิ่งที่ได้รับ เรื่องของโชค หรือระดับความยากง่ายของงาน และความล้มเหลวได้แก่ การไม่มีความสามารถ หรือการไม่ได้รับตอบสนอง ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับนักเรียนที่ใช้ในการเผชิญและแก้ไขปัญหาด้านการเรียน³²

แมคเคลแลนด์ (McClelland and Winter, อ้างใน วัชร คำเพ็ง) ได้ทำการศึกษาค้นคว้าและพบว่าประเทศที่มีพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ก็เพราะว่าคนในประเทศนั้นมี

³⁰ Marshall, Hermine H. "Motivational Strategies of There Fifth-Grade Teacher." THE ELEMENTARY SCHOOL JOURNAL 88,2 (November 1987) : pp.135-150.

³¹ Condry, J., and J. Chambers. " Intrinsic Motivation and the Process of Learning." In THE HIDDEN COSTS OF REWARD, (1987) pp.61-81.

³² Brophy, Jere. ON MOTIVATING STUDENTS. Occassional Paper No. 101. East Lansing, Michigan: Institute for Research on Teaching, Michigan State University, October 1986. 73 pages. ED 276 724.

แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง เขาได้กล่าวว่าแต่ละบุคคลจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่างกัน ตัวอย่างเช่น ให้บุคคลเล่าเรื่องจากภาพคนหนึ่งอาจจะเล่าว่า “ชายคนหนึ่งกำลังดูหนังสือสอบอยู่ แต่เขาไม่มีสมาธิ เพราะเขากำลังคิดถึงคนรัก” แต่อีกคนหนึ่งอาจจะเล่าว่า “ชายคนหนึ่งต้องการได้คะแนนดี เพราะเขาต้องการจะเรียนสูง ๆ เขาจึงอยู่ดูหนังสือดี และกำลังวิตกว่าเขาทำงานไม่ดีพอ” จากตัวอย่างดังกล่าวแสดงว่าบุคคลหลังมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่าคนแรก³³

ราย (Rai, อ้างในวัชรระ คำเพ็ง) ได้ทำการเปรียบเทียบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและต่ำ โดยศึกษากับนักเรียนชายในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 300 คน ซึ่งเลือกมาจากนักเรียนที่เรียนวิชาชีววิทยา จาก 12 โรงเรียน ในเมืองอักกรา (Agra city) ในประเทศอินเดีย โดยแบ่งกลุ่มตามคะแนนจากแบบทดสอบ เป็นกลุ่มที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง กลาง และต่ำ ผลการศึกษาพบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง กลาง และต่ำ จะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกัน³⁴

เชียราน (Sheeran, อ้างในวัชรระ คำเพ็ง) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการแข่งขันทางการเรียนของนักเรียนชาวชาวมัวร์ ระดับไฮสกูล ที่เรียนอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกา จำนวน 197 คน เป็นชาย 100 คน หญิง 97 คน ผลการศึกษาพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กันค่อนข้างต่ำ
2. นักเรียนชายและหญิงที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง กับนักเรียนชายที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
3. นักเรียนชายที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง และต่ำ มีการแข่งขันที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนหญิงอเมริกันที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

³³ วัชรระ คำเพ็ง, การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักมวยไทยอาชีพ, ปริญญานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (กรุงเทพฯ : 2537), หน้า 31.

³⁴ เรื่องเดียวกัน , หน้า 31.

5. เจตคติทางการแข่งขัน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชายเชื้อสายชาวมลายู ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. ระยะเวลาที่ไปอาศัยอยู่ในสหรัฐอเมริกา ไม่มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการแข่งขัน³⁵

2.8 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องภายในประเทศ

วินัย เก่งสุวรรณ ได้ศึกษาเรื่อง “บทบาทของพระสงฆ์กับงานสังคมสงเคราะห์ทางการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มโรงเรียน กลุ่มที่ 10“ พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูส่วนใหญ่เป็นเพศชาย สถานภาพเป็นพระภิกษุ มีพรรษาอยู่ระหว่าง 5 - 10 พรรษา อายุระหว่าง 24 - 30 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี มีตำแหน่งเป็นครูประจำชั้น อายุการทำงาน 1 - 3 ปี ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรม ประชุมหรือสัมมนา หรือไปดูงานเกี่ยวกับการให้บริการศึกษาสงเคราะห์ และไม่มีอาชีพอื่นเป็นงานหลัก กลุ่มนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาอยู่นอกพื้นที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่ มีสถานภาพเป็นสามเณร อายุระหว่าง 14 - 15 ปี อาชีพผู้ปกครองเป็นเกษตรกรมีไร่นาเป็นของตนเอง รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ปกครองต่ำกว่า 1,000 บาท เข้ามาบวชด้วยการตัดสินใจด้วยตนเอง ในขณะที่เรียนจบชั้นประถมศึกษา และคิดว่าจะคงบวชต่อไปเพื่อศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป³⁶

สุพจน์ สินสุวงศ์วัฒน์ ได้ศึกษาการสร้างแบบทดสอบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการศึกษาพบว่าแบบทดสอบมีค่าอำนาจจำแนกสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบที่หาโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา มีพิสัยตั้งแต่ .7741 ถึง .8736 และความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับมีค่า .9362 ส่วนค่าความเชื่อมั่นที่หาโดยวิธีแบ่งครึ่งมีพิสัยตั้งแต่ 0.7011 ถึง 0.8637 และค่าความเชื่อมั่นรวมทั้งฉบับมี

³⁵ ปริยาภรณ์ เพ็ญสุขใจ, แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน : กรณีศึกษาจากนักศึกษาปริญญาตรี หลักสูตรพิเศษ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา, ปริญญานิพนธ์หลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, (กรุงเทพ : 2542), หน้า 22.

³⁶ วินัย เก่งสุวรรณ, บทบาทพระสงฆ์กับงานสังคมสงเคราะห์ทางการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มโรงเรียนกลุ่มที่ 10, ปริญญานิพนธ์ ,(คณะสังคมศาสตร์:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540), หน้า (2).

ค่า .9362 ค่าความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของแบบทดสอบหาโดยวิธีเทคนิคกลุ่มที่รู้จักอยู่แล้ว พบว่ามีความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01³⁷

สมัคร ไวยขุนทด ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความสนใจในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการสอนแบบระบบการสอนส่วนบุคคลกับการสอนตามคู่มือครูของสสวท. การศึกษาในครั้งนี้มีจุดมุ่งหมาย เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความสนใจในวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนคณิตศาสตร์ เรื่องความเท่ากันทุกประการ โดยการสอนแบบระบบการสอนส่วนบุคคลกับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. พบว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนที่เรียนคณิตศาสตร์ โดยการสอนแบบระบบการสอนบุคคลกับการสอนตามคู่มือครูของสสวท. แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05³⁸

วิวัฒน์ แก้วโผงเผง ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนมินิคอร์สกับการสอนตามคู่มือครูของสสวท. พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนมินิคอร์สกับการสอนตามคู่มือครูของสสวท. มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนที่มีระดับความสามารถแตกต่างกัน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

รุ่งโสพล สิริเวทย์ ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการปฏิบัติตนอย่างมีพรหมวิหารสี่ ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร โดยการเปรียบเทียบแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และการปฏิบัติตนอย่างมีพรหมวิหารสี่ กับตัวแปรทาง

³⁷ สุพจน์ สีนสุวงศ์วัฒน์, การสร้างแบบทดสอบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ใน จังหวัดบุรีรัมย์, ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ : 2527), หน้า 213.

³⁸ สมัคร ไวยขุนทด, การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความสนใจในวิชาคณิตศาสตร์ โดยการสอนแบบระบบการสอนส่วนบุคคลกับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท., ปรินูญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ : 2530), หน้า 406.

ด้านเพศ ระดับชั้นเรียน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และอาชีพผู้ปกครอง พบว่า นิสิตที่ผู้ปกครองมีอาชีพต่างกัน มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ไม่แตกต่างกัน นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและปานกลาง ปฏิบัติตนอย่างพรหมวิหารสี่ด้านรวมสูงกว่านิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ นิสิตที่มีผู้ปกครองมีอาชีพต่างกันปฏิบัติตนอย่างมีพรหมวิหารสี่ไม่แตกต่างกัน³⁹

สมจิตร ห่อไตรรงค์ ได้ศึกษาผลของการฝึกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีภูมิหลังต่างกันในการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะทางชีวสังคม ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนหญิงมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงกว่านักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01⁴⁰

มานพ พลไพรินทร์ ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัญหาและความต้องการด้านการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา” เพื่อศึกษาปัญหาและความต้องการด้านการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยการสัมภาษณ์ผู้จัดการหรือเจ้าสำนักเรียนและครู จำนวน 138 รูป จากโรงเรียนทั่วประเทศ จำนวน 69 โรงเรียน พบว่า ปัญหาของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาด้านการเงินไม่แตกต่างกัน เพราะโรงเรียนพระปริยัติธรรมเป็นโรงเรียนที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้นโดยความเห็นชอบของคณะสงฆ์ เพื่อให้การศึกษาแก่พระภิกษุสามเณรผู้ด้อยโอกาสทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นประโยชน์ต่อศาสนจักร และฝ่ายบ้านเมือง การจัดการศึกษาประเภทนี้เป็นการจัดแบบให้เปล่า โดยพิจารณาจากวัดที่พอจะหาความร่วมมือช่วยเหลือได้ และพอจะมีจำนวนบุคลากร และความต้องการของท้องถิ่น โรงเรียนเหล่านี้ไม่

³⁹ รุ่งโสฬส สิริเวทย์, การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการปฏิบัติตนอย่างมีพรหมวิหารสี่ ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ : 2534), หน้า 144.

⁴⁰ สมจิตร ห่อไตรรงค์, ผลของการฝึกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีภูมิหลังต่างกันในการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะทางชีวสังคม, ปรินิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ : 2539), หน้า 222.

เก็บค่าเล่าเรียน ค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในโรงเรียนได้มาจากเงินอุดหนุนของรัฐ ซึ่งจัดสรรให้แก่โรงเรียนเฉลี่ยแล้วเป็นเงิน 78.57 บาท ต่อหัวต่อปี ซึ่งน้อยกว่าค่าใช้จ่ายเฉลี่ยรายหัวที่รัฐลงทุนให้แก่นักเรียนระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนของรัฐบาล ซึ่งเป็นเงิน 2,397 บาท ต่อหัวต่อปี หากเปรียบเทียบแล้วจะเห็นได้ว่าน้อยกว่าถึง 30.5 เท่า เงินงบประมาณที่รัฐจัดให้ ซึ่งไม่สามารถช่วยให้การจัดบริการในโรงเรียนมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร นอกจากเงินอุดหนุนของรัฐ ซึ่งมีจำนวนเพียงเล็กน้อยแล้ว โรงเรียนจึงจำเป็นต้องหาเงิน จากผู้มีจิตศรัทธาเพื่อตั้งเป็นทุนนิธิ หรือบุญนิธิของโรงเรียนเพื่อนำดอกผลมาอุดหนุนส่งเสริมการศึกษา ซึ่งจำนวนเงินที่ได้รับบริจาคก็ไม่มากเพียงพอจึงมีผลกระทบต่อโรงเรียนประเภทนี้เป็นอันมาก ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ จำเป็นต้องมีกิจกรรม วัสดุอุปกรณ์ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้กว้างยิ่งขึ้น โรงเรียนมีความจำเป็นต้องใช้จ่ายเงินเพื่อการนี้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้ยังปรากฏว่าประชากรที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา เข้ารับบริการศึกษาประเภทนี้สูงขึ้นทุกปี ค่าใช้จ่ายของโรงเรียนส่วนใหญ่ใช้จ่ายไปในการจัดหาวัสดุอุปกรณ์การศึกษาเครื่องใช้สอยทั่วไป เงินเดือนและค่าตอบแทนอาจารย์ฆราวาส (ซึ่งทำการสอนให้ตามศรัทธา อาจจะรับค่าสอนหรือรับในอัตราต่ำกว่าปกติ) ส่วนครูอาจารย์ที่เป็นบรรพชิตแม้จะไม่จ่ายเป็นเงินเดือนแต่ทางโรงเรียนต้องจ่ายเป็นนิตยภัตถวายประมาณรูปละ 200 - 300 บาทต่อเดือน⁴¹

ภุริสา ปราบริปู ได้ทำการศึกษาเรื่อง “ปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามทรรศนะของผู้บริหาร ผู้สอน และนักเรียน ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ทั่วประเทศ” โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 747 รูป/คน ผู้บริหาร 83 รูป ผู้สอน 249 รูป/คน และนักเรียน 415 รูป พบว่า โรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา มีปัญหาการบริหารงานวิชาการ บุคคล ธุรการ และการเงิน อาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อม กิจกรรมนักเรียน การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งปัญหาสำคัญเหล่านี้เกิดจากปัญหา

⁴¹ มาณพ พลไพรินทร์, ปัญหาและความต้องการด้านการเงินของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ : 2526).

ด้านการเงิน วัสดุอุปกรณ์ คนและวิธีจัดการตามลำดับ⁴²

พรพิศ เกื่อนมณเฑียร ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในการเรียน วิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการฝึกด้วยเกมที่ใช้คำถามต่างกัน พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยเกมกับนักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยเกมที่ใช้คำถามต่างกันมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยไม่แตกต่างกัน ส่วนนักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยเกมกับนักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยเกมที่ใช้คำถามต่างกัน มีความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยนักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยเกมที่ใช้คำถามต่างกันมีความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการฝึกด้วยเกม⁴³

ภิญโญ มนุสิลป์ ได้ศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนและการสอนตามคู่มือการสอนคณิตศาสตร์ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียนและการสอนตามคู่มือการสอนคณิตศาสตร์ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่แตกต่างกัน แต่มีความสนใจในวิชาคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05⁴⁴

⁴² ฐริสา ปราบริปู, ปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหาร ผู้สอน และผู้เรียน, ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ : 2535).

⁴³ พรพิศ เกื่อนมณเฑียร, การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการฝึกด้วยเกมที่ใช้คำถามต่างกัน, ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ : 2542), หน้า 192.

⁴⁴ ภิญโญ มนุสิลป์, การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 สอนคณิตศาสตร์ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา, ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ : 2530), หน้า 287.

สุชาติ พันธุ์บุญปลูก ได้ศึกษาการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ต่อวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเวลาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยวิธีสอนของ สสวท. และวิธีสอนของวรรณิ พบว่าจำนวนนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ผ่านเกณฑ์ 73 เปอร์เซนต์ ที่ตั้งไว้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวนนักเรียนที่มีความคงทนในการเรียนรู้ วิชาคณิตศาสตร์ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม ผ่านเกณฑ์ 73 เปอร์เซนต์ที่ตั้งไว้ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลสัมฤทธิ์ในการเรียนของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ความคงทนในการเรียนรู้ ของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05⁴⁵

จากการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ พบว่าลักษณะหนึ่งของผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงคือ ความรับผิดชอบในงานที่ตนทำ นักเรียนส่วนมากต้องการความช่วยเหลือจากครูในการสนับสนุนให้รับผิดชอบในงานที่ตนทำ ซึ่งอาจจะทำได้ดังต่อไปนี้

1. ช่วยนักเรียนให้การตั้งวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้วิชาต่างๆ
2. ช่วยนักเรียนให้รู้จักวางแผนในการทำงานทั้งระยะสั้นและระยะยาว
3. ช่วยนักเรียนให้รู้จักประเมินผลของงานที่ทำและนำข้อมูลผลย้อนกลับมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนรู้ให้ดีขึ้น
4. ช่วยนักเรียนในการวิเคราะห์สาเหตุของความสำเร็จหรือไม่สำเร็จ
5. ช่วยให้นักเรียนเห็นคุณค่าของความพยายามในการทำงาน
6. ช่วยนักเรียนให้ค้นพบความสามารถพิเศษของตนในวิชาต่าง ๆ เช่น ความสามารถทางภาษา ศิลปะ คณิตศาสตร์ และช่วยนักเรียนให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้วิชานั้น ๆ

⁴⁵ สุชาติ พันธุ์บุญปลูก, การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคงทนในการเรียนรู้ต่อวิชาคณิตศาสตร์ เรื่องเวลาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยวิธีสอนของ สสวท. และวิธีสอนของ วรรณิ, ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, (มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพฯ : 2529), หน้า 172.

7. ชี้แจงให้นักเรียนเข้าใจในความแตกต่างระหว่างบุคคลเกี่ยวกับการตั้งมาตรฐานความเป็นเลิศให้ใกล้เคียงกับระดับความสามารถของตน นักเรียนบางคนอาจจะตั้งมาตรฐานความเป็นเลิศในการทำคะแนนสูงสุด บางคนตั้งมาตรฐานความเป็นเลิศให้ได้คะแนนสูงกว่าปานกลาง เป็นต้น

8. ช่วยนักเรียนจัดเวลาทำการบ้าน และคู่มือที่อ่านและการเตรียมตัวสำหรับสอบ

จากการศึกษาความสัมฤทธิ์ผลในการเรียนรู้ของนักเรียนโดยมหาวิทยาลัยอิมคินส์พบว่า ผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญมาก ผู้ปกครองที่เอาใจใส่ในการทำการบ้านของนักเรียน และสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของนักเรียนในโรงเรียน จะเน้นการทำงานร่วมกับผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนรู้จึงสำคัญมาก⁴⁶

โดยสรุปแรงจูงใจในการเรียนรู้เป็นสิ่งที่นักเรียนจะต้องมีเพื่อจะประสบสัมฤทธิ์ผลในการเรียน แม้ว่านักเรียนเองเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบโดยตรง แต่ครูและผู้ปกครองก็มีบทบาทสำคัญในการช่วยส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นการร่วมมือระหว่างครู นักเรียนและผู้ปกครองจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก

⁴⁶ สุรางค์ ไก่กระจ่าง, จิตวิทยาสังคม, (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๓), หน้า

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดศรีสะเกษ เป็นการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey Study) โดยผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษา ดังนี้

- 1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาข้อมูลจากหนังสือวิทยานิพนธ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วารสารและเอกสารต่างๆ
- 2. ศึกษาข้อมูลจากภาคสนาม (Field Research) โดยการใช้แบบสอบถามสำหรับเก็บข้อมูลจากประชากรกลุ่มเป้าหมาย คือ นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดศรีสะเกษ

ในส่วนนี้จะกล่าวถึงการกำหนดขอบเขตกลุ่มประชากรตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากร				
โรงเรียน	ม.4	ม.5	ม.6	รวม
ศรีเกษตรวิทยา	46	54	18	118
วัดโนนคูณวิทยา	24	20	10	54
วัดศิริวราวาสวิทยา	64	34	14	112
วัดสระกำแพงใหญ่	44	57	17	118
รวม	178	165	59	402

ที่มา : ฝ่ายการศึกษาพระปริยัติธรรม กองศาสนศึกษา กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ

การสุ่มประชากรตัวอย่าง ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie และ Morgan โดยกำหนดให้จำนวนประชากรระหว่าง 400 – 450 คน ใช้ประชากรจำนวน 192 คน¹ ตามตารางกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง				
โรงเรียน	ม.4	ม.5	ม.6	รวม
ศรีเกษตรวิทยา	16	20	18	54
วัดโนนคูณวิทยา	10	10	10	30
วัดสิริวราวาสวิทยา	25	15	14	54
วัดสระกำแพงใหญ่	20	20	14	54
รวม	71	65	56	192

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ซึ่งประกอบด้วยข้อมูลส่วนตัวของกลุ่มตัวอย่าง คือ อายุ ระยะเวลาของการบวช การศึกษาเดิม และข้อมูลเกี่ยวกับครอบครัว ซึ่งได้แก่ ผู้ที่อาศัยอยู่ด้วย สถานะภาพบิดามารดา อาชีพของบิดามารดา รายได้ครอบครัวต่อเดือน ภูมิลำเนา สถานที่ตั้งวัดหรือสำนักสงฆ์

ตอนที่ 2 แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยผู้วิจัยได้สร้างขึ้นเอง ซึ่งมีจำนวน 30 ข้อคำถาม

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

- 1.ศึกษาข้อมูลต่างๆ เพื่อใช้สำหรับสร้างแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์
- 2.สร้างแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งมีเนื้อหาครอบคลุมกับกลุ่มตัวอย่างในการวิเคราะห์ในครั้งนี้

¹ รศ.พวงรัตน์ ทวีรัตน์, วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์, สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, (กรุงเทพฯ : 2538), หน้า 303.

3.๕ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดศรีสะเกษ ตามลำดับขั้นตอนดังนี้

3.3.1 ผู้วิจัยทำหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อออกหนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญมาตรวจสอบแบบสอบถาม

3.3.2 ผู้วิจัยทำหนังสือถึงบัณฑิตวิทยาลัย เพื่อออกหนังสือขออนุญาตในการเก็บข้อมูล

3.3.3 ผู้วิจัยนำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากบัณฑิตวิทยาลัยเสนอต่อโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เพื่อการอนุญาตในการเก็บข้อมูล

3.3.4 ผู้วิจัยนำหนังสืออนุญาตในการเก็บข้อมูล เพื่อติดต่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากอาจารย์ประจำชั้น โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยได้นำแบบสอบถามแจกและเก็บข้อมูลด้วยตนเอง ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล 3 วัน ขณะเก็บข้อมูลผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยจะสังเกตการณ์พฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่างอย่างใกล้ชิด และให้คำอธิบายอย่างชัดเจน

๓.๖ การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. ศึกษาลักษณะข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ก่อนเข้าเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วยก่อนบวช สถานภาพของบิดามารดา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ภูมิลำเนาของท่านตั้งอยู่ที่ใด สถานที่ตั้งของวัดหรือสำนักสงฆ์ โดยนำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ และคำนวณหาร้อยละ

2. ศึกษาระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกตามลักษณะของข้อมูลส่วนตัว โดยนำข้อมูลมาแจกแจงค่าเฉลี่ย

3. คัดเลือกข้อคำถาม และปรับปรุงข้อคำถาม เพื่อให้สอดคล้องกับปัญหาของกลุ่มตัวอย่าง

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา และให้ผู้เชี่ยวชาญ 2 ท่าน ตรวจสอบเที่ยงตรงของเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนความถูกต้องของภาษา ครอบคลุมของเนื้อหา และปรับปรุงให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

5. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (try-out) กับนักเรียนโรงเรียนบาลี อบรมศึกษาวัดสระเกษ ซึ่งมีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างของการวิจัยนี้ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นจำนวน 50 ชุด และนำข้อมูลมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามแบบของ (Cronbach) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8

6. นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข และนำไปใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในครั้งต่อไป

ตัวอย่างข้อคำถาม

1. ข้าพเจ้าตัดสินใจที่จะสมัครเข้ามาเรียนในโรงเรียนนี้ด้วยตนเอง
☐ น้อยที่สุด ☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก ☐ มากที่สุด
2. ข้าพเจ้าชอบค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม นอกเหนือจากที่อาจารย์สอน
☐ น้อยที่สุด ☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก ☐ มากที่สุด
3. ข้าพเจ้าจะให้ความสนใจและตั้งใจทำงานทุกอย่างที่อาจารย์มอบหมาย
☐ น้อยที่สุด ☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก ☐ มากที่สุด
4. ข้าพเจ้าให้ความสนใจทุกวิชาที่เรียนเท่า ๆ กัน
☐ น้อยที่สุด ☐ น้อย ☐ ปานกลาง ☐ มาก ☐ มากที่สุด

๓.๓ วิธีการให้คะแนน

แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ประกอบด้วยข้อคำถาม 30 ข้อ ที่ให้กลุ่มตัวอย่างพิจารณาข้อคำถามนั้น ๆ ว่าสอดคล้องกับลักษณะของกลุ่มตัวอย่างมากน้อยเพียงใด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ระดับความสอดคล้อง	คะแนนที่ได้
น้อยที่สุด	1
น้อย	2
ปานกลาง	3
มาก	4
มากที่สุด	5

๓.๔ การแปลผล

แบบวัดแรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ใช้ในการวิจัยนี้ มีคะแนนรวมของทั้งฉบับ เท่ากับ 150 คะแนน และสามารถนำคะแนนที่ได้มาจัดระดับแรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยนำคะแนนรวมของทั้งฉบับหารด้วยจำนวนข้อคำถาม คือ 30 ซึ่งแบ่งระดับแรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์ได้ 5 ระดับดังนี้

- แรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระดับน้อยที่สุด
คือได้คะแนนไม่เกิน 1 คะแนน
 - แรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระดับน้อย
คือได้คะแนนมากกว่า 1 คะแนน แต่ไม่เกิน 2 คะแนน
 - แรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระดับปานกลาง
คือได้คะแนนมากกว่า 2 คะแนน แต่ไม่เกิน 3 คะแนน
 - แรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระดับมาก
คือได้คะแนนมากกว่า 3 คะแนน แต่ไม่เกิน 4 คะแนน
 - แรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระดับมากที่สุด
คือได้คะแนนมากกว่า 4 คะแนน แต่ไม่เกิน 5 คะแนน
- ผู้วิจัยได้จำแนกข้อคำถามตั้งแต่ข้อที่ 1 –25 ตามหลักอิทธิบาท 4 ได้แก่
1. ฉันทะ ได้แก่ ข้อคำถามข้อที่ 1, 2, 4, 5, 23
 2. วิริยะ ได้แก่ ข้อคำถามข้อที่ 6, 7, 8, 9, 10, 13
 3. จิตตะ ได้แก่ ข้อคำถามข้อที่ 3, 11, 14, 15, 16, 17, 18, 19
 4. วิมังสา ได้แก่ ข้อคำถามข้อที่ 12, 20, 21, 22, 24, 25

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษาในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งศึกษาได้จากแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นนี้มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.8 โดยทำการศึกษากับนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 192 รูป มีผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

ผลการวิจัย

จากการศึกษาลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สรุปได้ว่า กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายปริยัติธรรม จำนวน 192 รูป มีอายุส่วนมากอยู่ในช่วง 16-20 ปี คือ พบร้อยละ 54.7 และร้อยละ 39.1 มีอายุอยู่ในช่วง 12-15 ปี โดยมีระดับการศึกษาเดิมคือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ร้อยละ 67.7 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ร้อยละ 26.1

ด้านครอบครัวพบว่า ร้อยละ 66.7 เคยอาศัยอยู่กับบิดามารดา ซึ่งบิดามารดายังคงมีชีวิตอยู่ร้อยละ 81.4 ส่วนบิดาถึงแก่กรรม มารดาถึงแก่กรรม พบร้อยละ 7.8 และ 3.6 ตามลำดับ บิดาของนักเรียนร้อยละ 86.5 มีอาชีพทำนา และรับจ้างทั่วไปร้อยละ 5.2 ส่วนอาชีพของมารดาของนักเรียน ร้อยละ 87 ทำนา และมีอาชีพค้าขาย ร้อยละ 4.2 อาชีพรับจ้างทั่วไปร้อยละ 4.2 เช่นกัน สำหรับรายได้ครอบครัว ส่วนใหญ่ระบุได้ไม่แน่นอน คือ พบร้อยละ 40.1 และร้อยละ 34.4 พบว่ารายได้ไม่เกิน 2,000 บาทต่อเดือน

ด้านที่อยู่อาศัย พบว่า นักเรียนมีภูมิลำเนาอยู่นอกเมือง ร้อยละ 89.6 และอยู่ในเมืองร้อยละ 10.1 สำหรับที่ตั้งของวัดหรือสำนักสงฆ์ พบว่าอยู่นอกเมือง ร้อยละ 71.9 และร้อยละ 28.1 อยู่ในเมือง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
<u>อายุ</u>		
12 – 15 ปี	75	39.1
16 – 20 ปี	105	54.7
21 – 25 ปี	7	3.6
26 – 30 ปี	3	1.6
30 ปี ขึ้นไป	2	1
<u>ระดับการศึกษา</u>		
ป.5	1	0.5
ป.6	130	67.7
ม.3	50	26.1
อื่นๆ	11	5.7
<u>ท่านอาศัยอยู่กับ(บุคคลที่อาศัยอยู่ด้วย)</u>		
บิดามารดา	128	66.7
ญาติ	12	6.3
คนรู้จัก	7	3.6
อื่นๆ	45	23.4

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
<u>สถานภาพของบิดามารดา</u>		
ยังมีชีวิตอยู่	156	81.4
เลิกร้างกัน	7	3.6
แยกกันอยู่	7	3.6
บิดาถึงแก่กรรม	15	7.8
มารดาถึงแก่กรรม	7	3.6
<u>อาชีพของบิดา</u>		
ทำนา	167	86.5
ทำไร่	5	2.6
ค้าขาย	6	3.2
รับจ้างทั่วไป	10	5.2
รัฐวิสาหกิจ	1	0.5
ข้าราชการ	2	1
อื่นๆ	2	1
<u>อาชีพของมารดา</u>		
ทำนา	167	87
ทำไร่	5	2.6
ค้าขาย	8	4.2
เลี้ยงสัตว์	1	0.5
รับจ้างทั่วไป	8	4.2
อื่นๆ	3	1.5

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
<u>รายได้ครอบครัว</u>		
ไม่เกิน 1,000 บาท	66	34.4
2,000 – 3,000 บาท	29	15.1
3,000 – 4,000 บาท	6	3.1
4,000 – 5,000 บาท	6	3.1
มากกว่า 5,000 บาท	8	4.2
ระบุไม่ได้	77	40.1
<u>ภูมิลำเนา</u>		
อยู่ในเมือง	20	10.1
อยู่นอกเมือง	172	89.9
<u>ที่ตั้งของวัดหรือสำนักสงฆ์</u>		
อยู่ในเมือง	54	28.1
อยู่นอกเมือง	138	71.9

จากการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจการเรียนของนักเรียนเป็นข้อทั้ง 30 ข้อ พบว่านักเรียนส่วนใหญ่เลือกตอบว่ามีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับปานกลาง สำหรับข้อคำถามที่ 2, 3, 4, 7, 9, 10, 12, 16, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 27, 28, และ 30 ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงบวก เช่น ข้อที่ 1 พบร้อยละ 30.72, ข้อที่ 2 พบร้อยละ 56.77, ข้อที่ 3 พบร้อยละ 47.91, ข้อที่ 4 พบร้อยละ 46.86 ข้อที่ 16 พบร้อยละ 48.96, ข้อที่ 20 พบร้อยละ 47.40, ข้อที่ 22 พบร้อยละ 47.40, และ เป็นข้อคำถามเชิงลบ ได้แก่ ข้อที่ 26 พบร้อยละ 34.89, ข้อที่ 27 พบร้อยละ 31.78, ข้อที่ 28 พบร้อยละ 29.69, และข้อที่ 30 พบร้อยละ 40.10,

ส่วนข้อคำถามที่นักเรียนเลือกตอบว่ามีระดับแรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมาก มีข้อคำถามที่ 8, 11, 13, 19, 25 ซึ่งเป็นคำถามเชิงบวกทั้งสิ้น เช่นข้อที่ 11 พบร้อยละ 41.67, ข้อที่ 19 พบร้อยละ 39.07, ข้อที่ 25 พบร้อยละ 40.10 และข้อคำถามที่นักเรียนเลือกตอบว่ามีระดับแรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนมีระดับมากที่สุด ในข้อคำถามที่ 5, 6, 14, 15, 18 ซึ่งเป็นข้อคำถามเชิงบวกทั้งสิ้น เช่น ข้อที่ 6 พบร้อยละ 56.25, ข้อที่ 15 พบร้อยละ 39.06, ข้อที่ 18 พบร้อยละ 50.52, และมีข้อคำถามซึ่งเป็นเชิงลบ คือข้อที่ 29 พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ คือร้อยละ 33.33 เลือกตอบในระดับแรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์น้อย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีต่อระดับแรงงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียน โดยจำแนกตามรายข้อคำถาม

ข้อคำถาม	ระดับแรงงใจ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
1.ข้าพเจ้าตัดสินใจที่จะสมัครเข้ามาเรียนในโรงเรียนนี้ด้วยตนเอง	7.29	7.29	30.72	26.05	28.65
2.ข้าพเจ้าค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากที่อาจารย์สอน	3.13	23.44	56.77	12.5	4.16
3.ข้าพเจ้าสนใจและตั้งใจทำงานทุกอย่างที่อาจารย์ที่มอบหมาย	1.56	6.77	47.91	27.60	16.14
4.ข้าพเจ้าให้ความสนใจทุกวิชาที่เรียนเท่า ๆ กัน	1.04	10.93	46.86	28.65	12.52
5.ข้าพเจ้าพอใจที่จะเรียนต่อไปแม้ว่าจะใช้เวลาเรียนหลายปี	4.16	6.77	28.13	29.69	31.25
6.ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับคำกล่าวว่า ความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น	1.04	2.60	15.11	25	56.25
7.ข้าพเจ้ารู้สึกกระตือรือร้นเมื่อถึงวัน/เวลาเรียน	2.08	9.90	46.35	30.73	10.94
8.แม้การเรียนจะลำบากแค่ไหน ข้าพเจ้าจะไม่ย่อท้อ	2.08	5.21	32.81	34.90	25
9.เมื่อข้าพเจ้าทำคะแนนสอบในวิชาใดได้น้อยจะทบทวนวิชานั้น	2.08	8.85	42.71	40.63	5.73
10.ข้าพเจ้าจะเอาชนะความง่วงนอนเมื่ออ่านหนังสือ/ทำการบ้าน	4.69	15.10	45.31	22.92	11.98
11.แม้งานมอบหมายจะได้คะแนนน้อยจะทำอย่างเต็มที่	2.60	5.21	31.77	41.67	18.75
12.ไม่เพียงแต่เรียนจบแต่จะคอยตรวจสอบข้อบกพร่องการเรียน	3.13	16.14	46.88	23.44	10.41
13.ข้าพเจ้าจะฝ่าฟันปัญหาต่างๆ เพื่อให้การเรียนบรรลุเป้าหมาย	1.56	5.21	26.56	35.94	30.73

ตารางที่ 2 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ระดับแรงจูงใจ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
14.ข้าพเจ้ามีความตั้งใจแน่วแน่มั่นคงเพื่อบรรลุเป้าหมายการเรียน	0.52	5.21	27.60	32.81	33.85
15.ถ้าเรียนไม่สำเร็จข้าพเจ้าจะไม่สบายใจ	1.04	4.69	21.88	33.33	39.06
16.สิ่งแวดล้อมการเรียนจะเป็นอย่างไรก็ตามจะมีสมาธิแน่วแน่	3.65	11.46	48.96	26.04	9.89
17.ขณะเรียนจะตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนตลอดเวลา	2.08	6.77	41.67	35.94	13.54
18.ข้าพเจ้ามีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะเรียนให้จบหลักสูตร	0.52	6.25	16.15	26.56	50.52
19.ถึงแม้วิชาที่เรียนจะยาก ข้าพเจ้าจะตั้งใจเรียนให้เต็มที่	0.52	7.29	32.29	39.07	20.83
20.ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างจากการเรียนในห้องเรียนสำหรับทบทวน	8.85	17.71	47.40	19.27	6.77
21.ขณะอ่านหนังสือเมื่อเกิดอาการง่วงจะหาวิธีแก้ไข	8.33	18.75	43.75	21.35	7.82
22.เมื่อพบข้อบกพร่องในการเรียน จะหาทางแก้ไข	1.04	14.06	47.40	28.13	9.37
23.ข้าพเจ้าชอบค้นคว้าหาความรู้ เพื่อนำไปพัฒนาการเรียน	4.16	10.94	43.23	29.17	12.50
24.ข้าพเจ้าชอบปรับปรุงวิธีการเรียนให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น	1.04	7.18	38.02	35.94	17.19
25.แม้จะเป็นเนื้อหาเล็กน้อยจะคอยพิจารณาว่ามีผลอย่างไร	1.04	14.06	31.77	40.10	13.03
26.ข้าพเจ้าให้ความสนใจเรียนในบางวิชาที่สำคัญเท่านั้น	10.42	16.67	34.89	23.44	14.58
27.ข้าพเจ้าตั้งใจทำงานเฉพาะงานรับมอบหมายที่ได้คะแนนมาก	11.98	21.35	31.78	26.04	8.85
28.ขณะอ่านหนังสือ เมื่อว่างข้าพเจ้าจะรู้สึกเบื่อหน่าย	6.77	18.23	29.69	25	20.31
29.เมื่อพบข้อบกพร่องในการเรียน จะปล่อยให้ผ่านไป	22.92	33.33	23.44	12.50	7.81
30.เมื่อเรียนในวิชาที่ยาก ข้าพเจ้ามีความตั้งใจน้อย	13.02	21.10	40.10	14.06	11.46

จากการศึกษาระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน เมื่อเปรียบกับหลักธรรมเรื่องอิทธิบาท 4 พบว่า ในหลักธรรมข้อฉันทะ : นักเรียนส่วนใหญ่เลือกตอบว่า มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับปานกลาง 3 ข้อ คือ ข้อที่ 2 พบร้อยละ 56.77, ข้อที่ 4 พบร้อยละ 46.86, และข้อที่ 23 พบร้อยละ 43.23 ขณะที่เลือกตอบว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมากที่สุดข้อที่ 5 พบร้อยละ 31.25

ในหลักธรรมข้อวิริยะ : นักเรียนส่วนใหญ่เลือกตอบว่า มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมากที่สุด ในข้อที่ 6 พบร้อยละ 56.25, เลือกตอบว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมากในข้อที่ 8 และข้อที่ 13 คือพบร้อยละ 34.90 และ 35.94 ตามลำดับ และเลือกตอบว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับปานกลาง 3 ข้อ คือ ข้อที่ 7, 9, 10 โดยพบร้อยละ 46.35, 42.71 และ 45.31 ตามลำดับ

ในหลักธรรมข้อจิตตะ : นักเรียนส่วนใหญ่เลือกตอบว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมากที่สุดข้อที่ 14, 15 และ 18 โดยพบร้อยละ 33.85, 39.06 และ 50.52 ตามลำดับ และเลือกตอบว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระดับมากในข้อที่ 11, 19 โดยพบร้อยละ 41.67 และ 39.07 ตามลำดับ ส่วนนักเรียนที่เลือกตอบว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับปานกลางในข้อ 3, 16, 17 คือพบร้อยละ 48.96, 48.96 และ 41.67

ในหลักธรรมข้อวิมังสา : นักเรียนส่วนใหญ่เลือกตอบว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมากพบข้อที่ 25 พบร้อยละ 40.10 และเลือกตอบว่ามีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระดับปานกลาง ข้อที่ 12, 20, 21, 22 และ 24 โดยพบร้อยละ 46.88, 47.40, 43.75, 47.70, 38.02 ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ร้อยละกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนรายข้อ โดยจำแนกตามหลักอิทธิบาท 4

ข้อคำถาม	ระดับแรงจูงใจ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
ฉันทะ ได้แก่...					
ข้อที่ 1	7.29	7.29	30.72	26.05	28.65
ข้อที่ 2	3.13	23.44	56.77	12.5	4.16
ข้อที่ 4	1.04	10.93	46.86	28.65	12.52
ข้อที่ 5	4.16	6.77	28.13	29.69	31.25
ข้อที่ 23	4.16	10.94	43.23	29.17	12.50

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ระดับแรงงใจ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
วิธียะ ได้แก่...					
ข้อที่ 6	1.04	2.60	15.11	25	56.25
ข้อที่ 7	2.08	9.90	46.35	30.73	10.94
ข้อที่ 8	2.08	5.21	32.81	34.90	25
ข้อที่ 9	2.08	8.85	42.71	40.63	5.73
ข้อที่ 10	4.69	15.10	45.31	22.92	11.98
ข้อที่ 13	1.56	5.21	26.56	35.94	30.73
จิตตะ ได้แก่...					
ข้อที่ 3	1.56	6.77	47.91	27.60	16.14
ข้อที่ 11	2.60	5.21	31.77	41.67	18.75
ข้อที่ 14	0.52	5.21	27.60	32.81	33.85
ข้อที่ 15	1.04	4.69	21.88	33.33	39.06
ข้อที่ 16	3.65	11.46	48.96	26.04	9.89
ข้อที่ 17	2.08	6.77	41.67	35.94	13.54
ข้อที่ 18	0.52	6.25	16.15	26.56	50.52
ข้อที่ 19	0.52	7.29	32.29	39.07	20.83
วิม้งสา ได้แก่...					
ข้อที่ 12	3.13	16.14	46.88	23.44	10.41
ข้อที่ 20	8.85	17.71	47.40	19.27	6.77
ข้อที่ 21	8.33	18.75	43.75	21.35	7.82
ข้อที่ 22	1.04	14.06	47.40	28.13	9.37

ตารางที่ 3 (ต่อ)

ข้อคำถาม	ระดับแรงจูงใจ				
	น้อยที่สุด	น้อย	ปานกลาง	มาก	มากที่สุด
	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ	ร้อยละ
วิมangsa ได้แก...					
ข้อที่ 24	1.04	7.18	38.02	35.94	17.19
ข้อที่ 25	1.04	14.06	31.77	40.10	13.03

จากผลการวิจัย นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในเขตจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 192 รูป พบว่า มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับน้อยจำนวน 1 รูป คิดเป็นร้อยละ 0.52 มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระดับปานกลาง 37 รูป คิดเป็นร้อยละ 19.27 มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระดับมาก 138 รูป คิดเป็นร้อยละ 71.88 มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระดับระดับมากที่สุด 16 รูป คิดเป็นร้อยละ 8.33 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (รูป)	ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง
ระดับน้อยที่สุด	-	-
ระดับน้อย	1	0.25
ระดับปานกลาง	37	19.27
ระดับมาก	138	71.88
ระดับมากที่สุด	16	8.3

จากผลการวิจัยคะแนนเฉลี่ยของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน ผู้วิจัยได้
คิดเปรียบเทียบจากคะแนนรวมของแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนทั้งฉบับ ซึ่งมีคะแนน
รวมเท่ากับ 150 ส่วนระดับคะแนนเฉลี่ยแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ผู้วิจัยได้คิดเปรียบเทียบจากคะแนน
เต็ม 5 คะแนน โดยแบ่งดังนี้

- แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระดับน้อยที่สุด
คือได้คะแนนไม่เกิน 1 คะแนน
- แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระดับน้อย
คือได้คะแนนมากกว่า 1 คะแนน แต่ไม่เกิน 2 คะแนน
- แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระดับปานกลาง
คือได้คะแนนมากกว่า 2 คะแนน แต่ไม่เกิน 3 คะแนน
- แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระดับมาก
คือได้คะแนนมากกว่า 3 คะแนน แต่ไม่เกิน 4 คะแนน
- แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ระดับมากที่สุด
คือได้คะแนนมากกว่า 4 คะแนน แต่ไม่เกิน 5 คะแนน

จากการวิจัยพบว่า ลักษณะกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างใน
ทุกกลุ่มอายุ คือ 12-15 ปี 16-20 ปี 21-25 ปี 26-30 ปีและ 30 ปีขึ้นไป มีคะแนนเฉลี่ยของ
แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับอายุ

ระดับอายุ	คะแนนเฉลี่ย	ระดับคะแนนเฉลี่ย	ระดับแรงจูงใจ
12-15 ปี	92.67	3.09	มาก
16-20 ปี	103.62	3.45	มาก
21-25 ปี	106.14	3.54	มาก
26-30 ปี	107.33	3.58	มาก
30 ปีขึ้นไป	100.50	3.35	มาก

จากการวิจัยกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกตามระดับการศึกษาของนักเรียนก่อนเข้าเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ในเขตจังหวัดศรีสะเกษ พบว่า นักเรียนมีระดับการศึกษาเดิมในระดับ ประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และ ในระดับอื่น ๆ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนในระดับมาก และพบเพียง 1 รูป ซึ่งมีระดับการศึกษาเดิมก่อนเข้าเรียน ในระดับ ประถมศึกษาปีที่ 5 มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับปานกลาง คือได้คะแนนในแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ 68 คะแนนจากคะแนนรวม 150 คะแนน ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามระดับการศึกษา ก่อนเข้าเรียน

ระดับการศึกษาก่อนเข้าเรียน	คะแนนเฉลี่ย	ระดับคะแนนเฉลี่ย	ระดับแรงจูงใจ
ประถมศึกษาปีที่ 5	68	2.27	ปานกลาง
ประถมศึกษาปีที่ 6	102.12	3.40	มาก
มัธยมศึกษาปีที่ 3	105.50	3.52	มาก
อื่น ๆ	103.10	3.44	มาก

จากการวิจัยลักษณะกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกตามประเภทของบุคคล ที่กลุ่มตัวอย่างพักอาศัยอยู่ด้วยก่อนบวช พบว่า ไม่ว่านักเรียนจะอยู่กับบิดามารดา ญาติ คนรู้จัก หรือคนอื่น ๆ ต่างมีระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมาก ดังตารางที่ 7

ตารางที่ 7 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามประเภทของบุคคลที่กลุ่มตัวอย่างพักอาศัยอยู่ด้วย

บุคคลที่กลุ่มตัวอย่างพักอาศัยอยู่ด้วย	คะแนนเฉลี่ย	ระดับคะแนนเฉลี่ย	ระดับแรงจูงใจ
บิดามารดา	101.74	3.39	มาก
ญาติ	106.83	3.56	มาก
คนรู้จัก	97.89	3.26	มาก
อื่น ๆ	103.20	3.44	มาก

จากการวิจัยลักษณะกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพของบิดามารดา พบว่า นักเรียนที่บิดามารดายังมีชีวิตอยู่ แยกกันอยู่ บิดาถึงแก่กรรม มารดาถึงแก่กรรม มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมาก ส่วนนักเรียนที่บิดามารดาเลิกร้างกันมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 8

ตารางที่ 8 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามสถานภาพของบิดามารดา

สถานภาพของบิดามารดา	คะแนนเฉลี่ย	ระดับคะแนนเฉลี่ย	ระดับแรงจูงใจ
ยังมีชีวิตอยู่	105.68	3.52	มาก
เลิกร้างกัน	87.14	2.90	ปานกลาง
แยกกันอยู่	106.57	3.55	มาก
บิดาถึงแก่กรรม	108.53	3.62	มาก
มารดาถึงแก่กรรม	98.29	3.28	มาก

จากการวิจัยลักษณะกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะอาชีพของบิดา พบว่า นักเรียนที่บิดามีอาชีพทำนา ทำไร่ ค้าขาย รับจ้างทั่วไป รับข้าราชการ และอื่น ๆ มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับมาก ส่วนนักเรียนที่บิดามีอาชีพรัฐวิสาหกรรรมมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับปานกลาง ดังตารางที่ 9

ตารางที่ 9 แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะอาชีพของบิดา

อาชีพของบิดา	คะแนนเฉลี่ย	ระดับคะแนนเฉลี่ย	ระดับแรงจูงใจ
ทำนา	103.36	3.45	มาก
ทำไร่	99.00	3.30	มาก
ค้าขาย	108.17	3.61	มาก
รับจ้างทั่วไป	96.00	3.20	มาก
รัฐวิสาหกิจ	68.00	2.27	ปานกลาง
ข้าราชการ	99.5	3.32	มาก
อื่น ๆ	116	3.87	มาก

จากการวิจัยลักษณะกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะอาชีพของมารดา พบว่า นักเรียนทั้งหมด ไม่ว่ามารดาจะมีอาชีพ ทำนา ทำไร่ ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ รับจ้างทั่วไป หรืออื่น ๆ มีแรงงูใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 แรงงูใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะอาชีพของมารดา

อาชีพของมารดา	คะแนนเฉลี่ย	ระดับคะแนนเฉลี่ย	ระดับแรงงูใจ
ทำนา	104.46	3.48	มาก
ทำไร่	94.6	3.15	มาก
ค้าขาย	116.25	3.87	มาก
เลี้ยงสัตว์	107.00	3.57	มาก
รับจ้างทั่วไป	97.00	3.23	มาก
อื่น ๆ	104.67	3.49	มาก

จากการวิจัยลักษณะกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ของครอบครัว พบว่า นักเรียนที่อยู่ในครอบครัวที่มีรายได้ของครอบครัวต่อเดือน ไม่เกิน 2,000 บาท 2,000-3,000 บาท 3,000-4,000 บาท 4,000-5,000 บาท มากกว่า 5,000 บาท ต่างมีแรงงูใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมาก ดังตารางที่ 11

ตารางที่ 11 แรงงูใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามรายได้ของครอบครัว

รายได้ต่อเดือนของครอบครัว	คะแนนเฉลี่ย	ระดับคะแนนเฉลี่ย	ระดับแรงงูใจ
ไม่เกิน 2,000 บาท	103.97	3.47	มาก
2,001- 3,000 บาท	102.17	3.41	มาก
3,001- 4,000 บาท	97.67	3.26	มาก
4,001 – 5,000 บาท	97.17	3.24	มาก
มากกว่า 5,000 บาท	105.50	3.52	มาก
ระบุไม่ได้	102.80	3.43	มาก

จากการวิจัย ลักษณะกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามที่ตั้งของภูมิลำเนาเดิมก่อนบวช พบว่า นักเรียนที่มีสถานที่ตั้งของภูมิลำเนาเดิมอยู่ในเมืองและนอกเมือง ต่างมีแรงงูใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมาก ดังตารางที่ 12

ตารางที่ 12 แรงงูใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามที่ตั้งของภูมิลำเนา

สถานที่ตั้งของภูมิลำเนา	คะแนนเฉลี่ย	ระดับคะแนนเฉลี่ย	ระดับแรงงูใจ
อยู่ในเมือง	94.95	3.17	มาก
อยู่นอกเมือง	103.85	3.46	มาก

จากการวิจัย ลักษณะกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามที่ตั้งของวัดหรือสำนักสงฆ์ พบว่า นักเรียนที่มีสถานที่ตั้งของวัดหรือสำนักสงฆ์ที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง ต่างมีแรงงูใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมาก ดังตารางที่ 13

ตารางที่ 13 แรงงูใจใฝ่สัมฤทธิ์ของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามที่ตั้งของวัดหรือสำนักสงฆ์

สถานที่ตั้งของวัดหรือสำนักสงฆ์	คะแนนเฉลี่ย	ระดับคะแนนเฉลี่ย	ระดับแรงงูใจ
อยู่ในเมือง	101.67	3.39	มาก
อยู่นอกเมือง	103.41	3.45	มาก

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป และแบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้น โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.8 มีทั้งหมด 30 ข้อ โดยการศึกษาวิจัยนี้ทำการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวนทั้งสิ้น 192 รูป

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาถึงค่าความถี่ ค่าร้อยละ และค่าเฉลี่ยของลักษณะกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามลักษณะข้อมูลทั่วไป เช่น อายุ ระดับการศึกษาเดิมก่อนเข้าเรียน บุคคลที่พักอาศัยอยู่ด้วยก่อนบวช สถานภาพของบิดามารดา อาชีพของบิดา อาชีพของมารดา รายได้ของครอบครัวต่อเดือน ภูมิลำเนาเดิม ที่ตั้งของวัดหรือสำนักสงฆ์

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง คือนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 192 รูป พบว่า มีอายุส่วนมากอยู่ในช่วง 16-20 ปี มีระดับการศึกษาเดิมก่อนเข้าเรียน คือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

ด้านครอบครัว พบว่า นักเรียนส่วนมากอาศัยอยู่กับบิดามารดาก่อนที่จะบวช และบิดามารดาส่วนมากยังคงมีชีวิตร่วมกัน สำหรับอาชีพของบิดาส่วนมากมีอาชีพทำนา อาชีพของมารดาส่วนมากมีอาชีพทำนาเช่นกัน ส่วนรายได้โดยเฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือนโดยมากแล้วไม่สามารถระบุได้ โดยส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาและสถานที่ตั้งของวัดหรือสำนักสงฆ์อยู่นอกเมือง

การศึกษาระดับของแรงงูใจไฟ้สัณฤทธิ์ของนักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดศรีสะเกษ พบว่าร้อยละ 71.88 มีแรงงูใจไฟ้สัณฤทธิ์ในระดับมาก มีแรงงูใจไฟ้สัณฤทธิ์ในระดับปานกลาง พบร้อยละ 19.27 และมีแรงงูใจไฟ้สัณฤทธิ์ในระดับมากที่สุด ร้อยละ 8.33 ส่วนนักเรียนที่มีแรงงูใจไฟ้สัณฤทธิ์ในระดับน้อย พบเพียง 1 ราย หรือร้อยละ 0.52

การศึกษาระดับแรงงูใจไฟ้สัณฤทธิ์ โดยจำแนกตามรายข้อพบว่า นักเรียนส่วนใหญ่เลือกตอบว่ามีแรงงูใจไฟ้สัณฤทธิ์ในระดับปานกลางถึงมากที่สุด คือพบว่าส่วนใหญ่ตอบว่าปานกลาง 19 ข้อ ตอบว่ามาก 5 ข้อ และมากที่สุด 5 ข้อ

การศึกษาระดับของแรงงูใจไฟ้สัณฤทธิ์ของนักเรียนโดยจำแนกตามหลักอิทธิบาท 4 พบว่า ในข้อฉันทะนักเรียนส่วนใหญ่เลือกตอบว่า มีแรงงูใจไฟ้สัณฤทธิ์ในระดับปานกลาง 4 ข้อ มากที่สุด 1 ข้อ ระดับมากที่สุด 1 ข้อ ในข้อวิริยะนักเรียนส่วนใหญ่เลือกตอบว่ามีแรงงูใจไฟ้สัณฤทธิ์ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ ระดับมาก 2 ข้อ และปานกลาง 3 ข้อ ในข้อจิตตะนักเรียนส่วนใหญ่เลือกตอบว่ามีแรงงูใจไฟ้สัณฤทธิ์ในระดับมากที่สุด 3 ข้อ มาก 2 ข้อ และปานกลาง 3 ข้อ และในข้อวิมังสานักเรียนส่วนใหญ่เลือกตอบว่ามีแรงงูใจไฟ้สัณฤทธิ์ ในระดับมาก 1 ข้อ และระดับปานกลาง 5 ข้อ

การศึกษาระดับแรงงูใจไฟ้สัณฤทธิ์โดยจำแนกตามลักษณะตัวแปร พบว่าทุกระดับอายุของกลุ่มนักเรียนมีมีแรงงูใจไฟ้สัณฤทธิ์ในระดับมาก นักเรียนที่มีระดับการศึกษาก่อนเข้าเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 มีแรงงูใจไฟ้สัณฤทธิ์ในระดับปานกลาง ส่วนนักเรียนที่มีระดับการศึกษาก่อนเข้าเรียนในระดับอื่น ๆ คือ ประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และอื่น ๆ มีแรงงูใจไฟ้สัณฤทธิ์ในระดับมาก

ด้านครอบครัว : เมื่อจำแนกประเภทบุคคลที่นักเรียนพักอาศัยอยู่ด้วย เช่น บิดา มารดา ญาติ คนรู้จัก และอื่น ๆ พบว่าทุกกลุ่มมีแรงงูใจไฟ้สัณฤทธิ์ในระดับมาก สำหรับอาชีพของบิดาของนักเรียนพบว่านักเรียนที่มีบิดาทำอาชีพ ทำนา ทำไร่ ค้าขาย รับจ้างทั่วไป ข้าราชการ และอื่น ๆ มีแรงงูใจไฟ้สัณฤทธิ์ในระดับมาก ส่วนนักเรียนที่มีบิดาประกอบอาชีพรัฐวิสาหกิจ มีแรงงูใจไฟ้สัณฤทธิ์ในระดับปานกลาง ส่วนอาชีพของมารดาพบว่านักเรียนที่มีมารดาที่ประกอบอาชีพทำนา ทำไร่ ค้าขาย เลี้ยงสัตว์ รับจ้างทั่วไป อื่น ๆ ต่างมีแรงงูใจไฟ้สัณฤทธิ์ในระดับมาก สำหรับระดับรายได้ของครอบครัวต่อเดือน พบว่าทุกกลุ่ม คือ ไม่เกิน 2,000 บาท 2,001-

3,000 บาท 3,001 – 4,000 บาท 4,001- 5,000 บาท มากกว่า 5,000 บาท และระบุไม่ได้ ต่างมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมาก

ด้านที่ตั้งของภูมิลำเนา พบว่า นักเรียนที่มีภูมิลำเนาทั้งที่อยู่ในเมือง และนอกเมือง ต่างมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมาก สำหรับที่ตั้งของวัดหรือสำนักสงฆ์ทั้งที่อยู่ในเมืองและนอกเมือง ต่างมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมาก

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนในเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดศรีสะเกษ จำนวน 192 รูป อภิปรายผลได้ดังนี้

นักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างมีอายุอยู่ในช่วง 16 –20 ปี มีระดับการศึกษาเดิมชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยเคยอาศัยอยู่กับบิดามารดา ซึ่งทั้งบิดามารดายังคงมีชีวิตอยู่ร่วมกัน และมีอาชีพทำนา ซึ่งรายได้ของครอบครัวไม่สามารถระบุได้แน่นอน ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาและสถานที่ตั้งของวัดหรือสำนักสงฆ์ที่พักอยู่ในเขตนอกเมือง ซึ่งเป็นไปได้ว่าส่วนใหญ่เป็นสามเณรที่ด้อยโอกาสทางการศึกษา เพราะสภาพและชีวิตความเป็นอยู่ของครอบครัว จึงมีความตั้งใจที่จะศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม จึงเข้ามาเรียนในเขตเมือง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของวินัย เก่งสุวรรณ¹ ที่ศึกษาเรื่องบทบาทของพระสงฆ์กับงานสังคมสงเคราะห์ทางการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มโรงเรียนกลุ่มที่ 10 ซึ่งพบว่ากลุ่มตัวอย่างเป็นสามเณรอายุระหว่าง 14 – 15 ปี จบการศึกษาเดิมชั้นประถมศึกษา มีผู้ปกครองที่ยึดอาชีพทางเกษตรกรรม และมีภูมิลำเนาอยู่นอกเขตพื้นที่ที่โรงเรียนตั้งอยู่

¹ วินัย เก่งสุวรรณ, บทบาทพระสงฆ์กับงานสังคมสงเคราะห์ทางการศึกษาในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มโรงเรียนกลุ่มที่10, ปริญญาโท, (คณะสังคมศาสตร์: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540), หน้า 119.

นักเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดศรีสะเกษมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมากเป็นส่วนใหญ่ รองลงมาคือ ปานกลาง และระดับน้อยพบเพียง 1 รูป อาจเนื่องมาจากนักเรียนส่วนมากให้ความสำคัญกับการเรียนแผนกสามัญศึกษา ส่วนใหญ่ตัดสินใจที่จะสมัครเข้าเรียนด้วยตัวเอง และให้ความสนใจและตั้งใจเรียนขณะอยู่ในห้องเรียน รวมทั้งมีความเชื่อมั่นในการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นไป สำหรับนักเรียนที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับน้อย อาจเนื่องมาจากการไม่ตั้งใจทำแบบวัดหรือมีระดับการศึกษาน้อย ไม่เข้าใจในข้อคำถาม

ผู้วิจัยได้ศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนโดยจำแนกตามลักษณะต่าง ๆ ของกลุ่มตัวอย่างและอภิปรายผลได้ดังนี้

- ด้านข้อมูลส่วนตัว : พบว่า ระดับอายุที่ต่างกันของนักเรียน ไม่พบว่ามีความแตกต่างด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เพราะส่วนมากแล้วมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะในโรงเรียนพระปริยัติไม่ได้กำหนดหรือมีข้อจำกัดด้านอายุของผู้เข้ามาศึกษา ส่วนระดับการศึกษาเดิมของนักเรียนก่อนที่จะเข้ามาเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรม พบว่า นักเรียนที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ ประถมศึกษาปีที่ 6 ขึ้นไป มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับมาก ส่วนนักเรียนที่มีระดับการศึกษาเดิมต่ำกว่านั้น คือ ประถมศึกษาปีที่ 5 มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับน้อย อาจเนื่องมาจากเดิมนักเรียนส่วนมากขาดโอกาสในการเรียน ทำให้ไม่สามารถเรียนได้จนจบการศึกษาภาคบังคับต้องออกเรียนกลางคันทำให้ระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ส่วนนักเรียนที่เรียนจบอย่างน้อยในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 เป็นอย่างน้อย ยังคงมีเป้าหมายที่จะศึกษาต่อในระดับมัธยมต่อไป ทำให้มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนมากกว่า

- ด้านครอบครัว : พบว่านักเรียนส่วนมากเคยอาศัยอยู่บิดามารดา หรือ ญาติก่อนมาบวช โดยที่บิดามารดา ยังคงอยู่ร่วมกัน และมีอาชีพทำนาเป็นส่วนใหญ่ โดยนักเรียนมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของแมคเคลแลนด์ ซึ่งกล่าวถึงที่มาของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ว่า การอบรมเลี้ยงดูจากบิดามารดาจะมีผลโดยตรงกับการมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หรือการต้องการผลสัมฤทธิ์ เด็กที่ได้รับความใกล้ชิดสนิทสนมกับบิดามารดาจะได้รับการเลี้ยงดูและอบรมที่เหมาะสมจะมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์หรือการต้องการผลสัมฤทธิ์ในระดับสูง ซึ่งนักเรียนที่ทำการศึกษาในครั้งนี้ส่วนมากได้เคยใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับบิดามารดาและครอบครัวตามวิถีชีวิตของ

ชาวชนบท โดยบิดามารดาของนักเรียนส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ทำให้มีเวลาได้ใกล้ชิดกับครอบครัว ดังที่มีการศึกษาความสัมพันธ์ผลในการเรียนรู้ของนักเรียนและเตรียมตัวสำหรับสอบ พบว่าผู้ปกครองมีบทบาทสำคัญมาก ผู้ปกครองที่ใกล้ชิดดูแลเอาใจใส่บุตร โดยเฉพาะการทำการบ้าน และสนับสนุนให้บุตรร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ฉะนั้นการทำงานร่วมกับผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนรู้จึงสำคัญมาก ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของสมจิตร ห่อไทรรงค์² ซึ่งทำการศึกษาผลของการฝึกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนระดับประถมศึกษา ได้กล่าวว่า การเลี้ยงดูมีผลต่อระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียน

- ด้านที่ตั้งของภูมิลำเนาและที่ตั้งของวัดหรือสำนักสงฆ์ : พบว่านักเรียนที่มีภูมิลำเนาต่างกัน ต่างก็มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมาก เพราะไม่ว่านักเรียนจะเคยอยู่ในเมืองหรือนอกเมืองล้วนแล้วแต่มีแรงจูงใจและความตั้งใจที่จะศึกษาหาความรู้ เมื่อได้เข้ามาบวชแล้ว มีความพยายามหาสถานที่เรียนหรือศึกษาต่อ เพราะนักเรียนส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่มีโอกาสในการศึกษา หากต้องอยู่ในภูมิลำเนาเดิมของตน สำหรับนักเรียนที่ตั้งของวัดหรือสำนักสงฆ์ที่ต่างกัน ต่างมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก ทางโรงเรียนพระปริยัติธรรมได้มีบริการจัดรถรับส่ง ทำให้นักเรียนไม่ปัญหาหรืออุปสรรคในการเดินทางมาเรียน ทำให้มาเรียนได้อย่างสะดวก สบาย มีความพร้อมในการเรียน ไม่ต้องเหน็ดเหนื่อยหรืออ่อนเพลียกับการเดินทาง ส่งผลให้นักเรียนมีความตั้งใจเรียนได้อย่างที่

การอภิปรายผลในทฤษฎีพระพุทธศาสนา จากการวิจัยพบว่า ลักษณะกลุ่มตัวอย่าง 192 รูป มีคะแนนแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์อยู่ในระดับมาก (คิดเป็นร้อยละ 71.88) ในทางพระพุทธศาสนาอาจกล่าวได้ว่ามนุษย์นอกจากต้องการมีสุขภาพดีแล้ว ยังต้องการความสำเร็จในการทำงาน ความสำเร็จเหล่านี้อยู่ในวิสัยที่มนุษย์จะกระทำได้ เมื่อมีความตั้งใจจริง อุทิศพลังกายพลังใจเพื่อมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งตรงกับหลักอิทธิบาทสี่ หมายถึง คุณธรรมที่จะนำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย หรือหลักของแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งได้แก่ ฉันทะ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักที่จะทำสิ่งนั้น ๆ ให้เสมอดั้นเสมอปลาย ปราภณาทิจะให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป วิริยะ คือ ความขยันหมั่นเพียรประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็ง อคทน ไม่ท้อถอย จิตตะ คือ ตั้งจิตรู้ในสิ่งที่

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 23 – 24.

ฉันทะ มีความพอใจในงานเกิดแรงจูงใจขึ้นในตัวเองอันเป็นแรงจูงใจถาวร เพราะงานต้องอยู่กับเราชั่วชีวิต เมื่อเผชิญกับอุปสรรค หากเรามีอิทธิบาทสี่ นี้ เราก็จะประสบความสำเร็จซึ่งเป็นสิ่งที่มนุษย์ปรารถนา ซึ่งสอดคล้องกับพระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต)⁴ ได้กล่าวไว้ในการปฏิบัติธรรมที่ดี ในการเล่าเรียนศึกษา หรือประกอบกิจการงานอื่นใดก็ดี เมื่อต้องการสมาธิ เพื่อให้กิจที่ทำนั้นดำเนินไปอย่างได้ผลดี ก็พึงปลูกเร้าและชักจูงอิทธิบาท 4 อย่างนี้ ให้เกิดเป็นองค์ธรรมเด่นนำขึ้นสักข้อหนึ่ง แล้วสมาธิความสุขสบายใจและการทำงานที่ได้ผล ก็เป็นอันหวังได้เป็นอย่างมากที่จะเกิดมีตามมาเอง พร้อมกันนั้น การฝึกสมาธิหรือการปฏิบัติธรรมส่วนหนึ่งก็จะเกิดมีขึ้นในห้องเรียน ในบ้าน ในที่ทำงาน และในสถานที่ทุก ๆ แห่ง ตัวอย่างเช่น เมื่อจะสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ครูก็ทำตนเป็นกัลยาณมิตร โดยอาจชี้แจงให้นักเรียนเห็นคุณค่าความดีของวิชานั้นหรือเรื่องราวนั้น ให้มองเห็นว่าวิชานั้นมีประโยชน์อย่างไร อาจเป็นประโยชน์ของตัวผู้เรียนเองเกี่ยวกับการหางานทำ การได้รับผลตอบแทนหรือความเจริญก้าวหน้าในชีวิตเป็นต้นก็ได้ หรือถ้าจะให้ดีควรเป็นประโยชน์ของส่วนรวม เช่น ความเกื้อกูลแก่เพื่อนมนุษย์ (ฉันทะบริสุทธิ์) ก็ได้จนทำให้นักเรียนเกิดความรักความพอใจอยากเรียนเพราะอยากรู้วิชานั้น เรียกว่าปลูกฉันทะให้เกิดขึ้น หรืออาจพูดปลูกเร้าในแง่ที่เป็นสิ่งท้าทายสติปัญญาความสามารถ หรือกล่าวถึงตัวอย่างการกระทำสำเร็จของผู้อื่น ให้เกิดกำลังใจสู้ เป็นต้น เรียกว่าปลูกเร้าวิริยะขึ้นมา หรืออาจปลูกเร้าในแง่ของความรู้สึกเกี่ยวกับหน้าที่หรือความรับผิดชอบ ให้เห็นความเกี่ยวข้องและความสำคัญของเรื่องนั้นต่อชีวิตหรือต่อสังคม เช่น เรื่องเกี่ยวกับภัยอันตรายและความปลอดภัย เป็นต้น ซึ่งแม้นักเรียนจะมิได้ชอบมิได้รักเรื่องนั้น แต่ก็จะมีเอาใจใส่ตั้งใจจดจ่อเรียนอย่างแน่วแน่ เรียกว่า ทำจิตตะให้เกิดมีขึ้น หรือ ครูอาจสอนตามแนวของการสำรวจตรวจสอบสืบสวนทดลอง หรือค้นคว้าหาเหตุผล เช่น ตั้งเป็นปัญหาหรือคำถามเป็นต้น ซึ่งทำให้นักเรียนต้องใช้วิม္มังสา นักเรียนก็จะเรียนอย่างมีสมาธิได้เหมือนกัน เรียกว่าใช้วิธีแห่งวิม္มังสา ยิ่งถ้าครูจับลักษณะนิสัยของนักเรียนได้ แล้วปลูกเร้าอิทธิบาทข้อที่ตรงกับลักษณะนิสัยอย่างนั้น ก็ยิ่งดี หรืออาจปลูกอิทธิบาทหลาย ๆ ข้อไป

⁴ พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต), พุทธธรรม , (กรุงเทพ : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2543),

พร้อมกันก็ได้ นอกจากนี้ ผู้เรียนหรือผู้ทำงานที่ฉลาดอาจใช้โยนิโสมนสิการปลูกเร้าอิทธิบาทขึ้นมาใช้สร้างผลสำเร็จได้ด้วยตนเอง

เมื่อวิเคราะห์ข้อคำถามเป็นรายข้อ พบว่า สามารถนำผลของการศึกษาไปปรับใช้ เพื่อเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ของการจัดการเรียนการสอนกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ เช่นจากการที่นักเรียนมีความคิดที่จะศึกษาค้นคว้าความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากที่อาจารย์สอน ทางโรงเรียนจึงควรให้ความสำคัญกับการสนับสนุนแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติมนอกห้องเรียน เช่น จัดให้มีห้องสมุด มีกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดนิทรรศการให้ความรู้ หรือมีการสอนเสริม เนื่องจากนักเรียนมีความมุ่งมั่นที่จะแก้ไขข้อบกพร่องทางการเรียนของตนเอง อีกทั้งด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเรียน ควรมีการส่งเสริมหรือพัฒนาให้น่าเข้าไปนั่งเรียน ไม่ร้อนอบอ้าว ไม่คับแคบ และไม่ทำให้นักเรียนรู้สึกร้อนจนเกิดอาการง่วงนอน

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียนมีผลดีต่อระบบการเรียนการสอนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ซึ่งนักเรียนเองส่วนมากมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์เองโดยธรรมชาติอยู่แล้ว เนื่องจากการตัดสินใจเข้ามาเรียนก็เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้กับตนเอง ดังนั้นจึงควรพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่มีอยู่แล้วให้เพิ่มมากขึ้น โดยครูผู้สอนและผู้ปกครองเองควรมีส่วนร่วมกันพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ดังนี้คือ

1. ด้านผู้สอน

1.1 ผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่เป็นตัวแบบในการแสดงความกระตือรือร้นในเวลาการสอน

1.2 ผู้สอนพยายามพบนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อช่วยนักเรียนวิเคราะห์สาเหตุความสำเร็จหรือไม่สำเร็จในการเรียนของนักเรียน

2. ด้านความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน

2.1 จัดให้มีการประชุมผู้ปกครองและแจ้งให้ผู้ปกครองทราบถึงความก้าวหน้าทางการเรียนของนักเรียน ขอความร่วมมือจากผู้ปกครองให้ช่วยส่งเสริมแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียน

2.2 วางแผนร่วมกับผู้ปกครองเกี่ยวกับการใช้เวลาของนักเรียนเวลาอยู่วัด เป็นต้นว่า การทำกิจกรรมภายในวัด การทำงานที่ได้รับมอบหมาย เพื่อช่วยให้นักเรียนใช้เวลาที่อยู่วัดให้เป็นประโยชน์

3. ด้านการวิจัย

3.1 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยพื้นฐานอื่น ๆ ของนักเรียนที่มีผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน เช่น ผลการเรียนที่ผ่านมา ผลการเรียนที่คาดหวังไว้ ระดับการศึกษาสูงสุดที่ต้องการ ลักษณะผู้อุปการะ (โยมอุปฐาก) ลักษณะหลักสูตร ผู้สอน สถานศึกษา

3.2 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาถึงอุปสรรคหรือสาเหตุที่มีผลกระทบต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยใช้คำถามลักษณะปลายเปิด

3.3 ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนในสายโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญ กับนักเรียนสายสามัญทางโลก

โดยสรุปแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนรู้เป็นสิ่งที่นักเรียนจำเป็นจะต้องมีเพื่อประสบสัมฤทธิ์ผลในการเรียน แม้ว่าตัวนักเรียนเองเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบโดยตรง แต่ครูและผู้ปกครองก็มีบทบาทสำคัญในการช่วยส่งเสริมแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของนักเรียน ดังนั้นการร่วมมือระหว่างครู นักเรียนและผู้ปกครองจึงเป็นสิ่งสำคัญมาก.

บรรณานุกรม

เอกสารปฐมภูมิ

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539.

เอกสารทุติยภูมิ

ก. ภาษาไทย

กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : ชีรพงษ์การพิมพ์,
2542.

จิราภา เต็งไตรรัตน์ และคณะ. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2543.

จิราภรณ์ ตั้งกิตติภาภรณ์. จิตวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : คณะวิทยาการจัดการ
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2532.

เทียนฉาย กิระนันท์. สังคมศาสตร์วิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร : คณะเศรษฐศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2541.

นพมาศ ชีรเวคิน. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2534.

พระเทพเวที (ประยุทธ์ ปยุตโต). ทิศทางการศึกษาของคณะสงฆ์. กรุงเทพมหานคร :
โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2531.

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). การศึกษาเครื่องมือพัฒนาที่ยังต้องพัฒนา. พิมพ์ครั้งที่ 2.
กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิพุทธธรรม, 2541.

พุทธธรรม. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช-
วิทยาลัย, 2543.

พระราชวรมนี (ประยูร ปยุตโต). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 4. (เพิ่มเติม). กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2526 - 2538.

_____ การศึกษาของคณะสงฆ์ปัญหาที่ร่อทางออก. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มูลนิธิโกมลคีมทอง, 2539.

พระราชวรมนี (ประยูร ฐมฺมจิตฺโต). การคณะสงฆ์กับ พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2542.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์, รศ. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2538.

ภาคจิตวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. จิตวิทยาทั่วไป. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร : เนติกุลการพิมพ์, 2541.

มานพ พลไพรินทร์. คู่มือการบริหารกิจการคณะสงฆ์. กรุงเทพมหานคร : หจก.ชุติมาการพิมพ์.

_____ หลักการจัดการศึกษาพระปริยัติธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2535.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. จากนาลันทาถึงมหาจุฬาฯ. พิมพ์ครั้งแรก. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2542.

โยธิน ศันสนยุท และคณะ. จิตวิทยา. กรุงเทพมหานคร : ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

สุชา จันทรเฒ. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2534.

สนิท ศรีสำแดง. พระพุทธศาสนากับหลักการศึกษา. กรุงเทพมหานคร : นีลนารการพิมพ์, 2534.

สุรางค์ ไคว้ตระกูล. จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

ข.เอกสารอื่นๆ

กรมการศาสนา กระทรวงศึกษาธิการ. รายงานการประเมินผล การศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนก สามัญศึกษา ประจำปี 2538. โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2538.

- กองแผนงาน กรมการศาสนา. การประเมินผลการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา. รายงานการวิจัยการประเมินผลการศึกษาโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา, โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2536.
- คารณี วงษ์อ่อนน้อย. การพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ โดยวิธีการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, กรุงเทพมหานคร :2525.
- ทศพร ประเสริฐสุข. การสร้างโมเดลการสอนแบบกระบวนการกลุ่ม เพื่อพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524.
- ทวี ศันสนีย์พันธ์ และเดชา พวงงาม. ศึกษาสภาพการศึกษาของคณะสงฆ์ในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา เขตการศึกษา 11. เอกสารวิจัยทางการศาสนา, กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์กรมการศาสนา, 2538.
- พรพิศ เกื่อนมณเฑียร. การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการฝึกด้วยเกมที่ใช้คำถามต่างกัน. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2542.
- ภิญโญ มนุสสิลปี. การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสนใจในวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียน การสอนตามคู่มือการสอนคณิตศาสตร์ ของหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมสามัญศึกษา. วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- ภุริสา ปราริปปู. ปัญหาการบริหารงานของโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ตามทัศนะของผู้บริหาร ผู้สอนและผู้เรียน. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535.
- รุ่งโรจน์ สิทธิเวช. การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์กับการปฏิบัติตนอย่างมีพรหมวิหารสี่ของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534.
- วัชรระ คำเพ็ง. การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักมวยไทยอาชีพ. ปริญญาโทมหาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2537.

- วินัย เก่งสุวรรณ. บทบาทของพระสงฆ์กับงานสังคมสงเคราะห์ทางการศึกษาในโรงเรียนพระ
ปฏิบัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ศึกษาเฉพาะกรณีกลุ่มโรงเรียน กลุ่มที่ 10. ปรินญา
นิพนธ์มหาบัณฑิต คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2540.
- สมักร ไวยขุนทด. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ และความสนใจ
ในวิชาคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เรียนโดยการสอนแบบระบบ
การสอนส่วนบุคคลกับการสอนตามคู่มือครูของ สสวท. วิทยานิพนธ์ปรินญา
มหาบัณฑิตศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.
- สมจิตร หอไตรรงค์. ผลของการฝึกแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สำหรับนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีภูมิ
หลังต่างกันในการอบรมเลี้ยงดูและลักษณะทางชีวสังคม. วิทยานิพนธ์ปรินญา
มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2539.
- สุพจน์ สินสุวงศ์วัฒน์. การสร้างแบบทดสอบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
ในจังหวัดบุรีรัมย์. วิทยานิพนธ์ปรินญามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2527.
- สุวรรณ ตรีชัน. ผลของการใช้บทบาทสมมติที่มีต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธ
ยศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร. วิทยานิพนธ์ ปรินญามหาบัณฑิต
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530.

ค. ภาษาอังกฤษ

- Atlinson, J.W. **An introduction to motivation.** New York : D. Van Nostrand Co., 1964.
- _____, and Birch, D. **An introduction to motivation.** New York : D. Van Nostrand Co ., 1978.
- Brophy, Jere. **ON MOTIVATING STUDENTS.** Occasional Paper No. 101. East Lansing, Michigan : Institue for Research on Teaching, Michigan State University, October 1986.
- Condry, J., and J. Chambers. "Intrinsic Motivation and the Process of Learning. In **THE HIDDEN COSTS OF REWARD**, edited by M.R. Lepper and D. Green. 61-84. Hillsdale, New Jersey : Lawrence Erlbarm Associates, Inc., 1978.

Herzberg, F., Mausner, B., and Snyderman, B.B. **The motivation to work.** New York : John Wiley & Sons, 1959.

Hermawati, J.M. A questionnaire measure of achievement motivation. **The Journal of Applied Psychology.** 13(1970) : 62-75.

Lepper, Mark R. **"Motivational Considerations in the Study of Instruction."** COGNITION AND INSTRUCTION 5.4 (1988) : 289-309.

Marshall, Hermine H. **"Motivational Strategies of Three Fifth-Grade Teachers."** THE ELEMENTARY SCHOOL JOURNAL 88,2 (November 1987) : 135-50 EJ 362 747.

Maslow, A.H. **Motivation and personality.** New York : Harper and Row Publishers, 1970.

McClelland, D.C. **The achievement motive.** New York : Appleton Century Crofts, 1953.

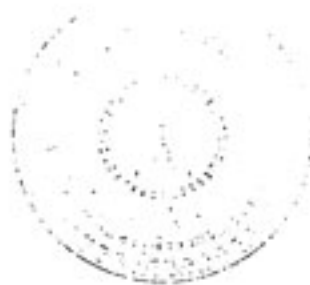
Weiner, B. **Theory of motivation.** Chicago : Rand McNally College Publishing Co ., 1972.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก.

หนังสือเชิญผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบถาม

ที่ ศบ ๑๗๐๑/๒๕๕๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย

วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๑๐๐

โทรศัพท์/โทรสาร (๖๖๒) ๒๒๒-๐๖๘๐

(๖๖๒) ๒๒๕-๘๖๘๖, ๒๒๑-๔๘๔๔ (ค้อ ๑๓๓)

๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๕

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม

เจริญพร รศ.ดร. อารี พันธุ์มณี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหากษัตริย์ จิตวิโร นิลิตปริญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ" โดยในการทำวิจัยดังกล่าว มีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามประกอบด้วย

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม เพื่อนำผลการตรวจสอบมาประกอบการประเมินผล และเป็นเครื่องชี้วัดความสมบูรณ์ของข้อมูลที่จะนำมาประกอบการศึกษาและวิจัยเรื่องดังกล่าว

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงอนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสมจิณฺห์ สุมหาปญฺโญ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://www.mcu.ac.th/graduate>

E-mail: grads@mcu.ac.th

ที่ ศบ ๑๗๐๑/๒๑๕

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์/โทรสาร (๖๖๒) ๒๒๒-๐๖๘๐

(๖๖๒) ๒๒๕-๘๖๘๖, ๒๒๑-๔๘๕๙ (ต่อ ๑๓๓)

๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขอเชิญเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจแบบสอบถาม

เจริญพร ผศ. กิ่งแก้ว ทรัพย์พระวงศ์

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหานรินทร์ จิตวิโร นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ" โดยในการทำวิจัยดังกล่าว มีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามประกอบด้วย

จึงเจริญพรมมาเพื่อขอเชิญท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแบบสอบถาม เพื่อนำผลการตรวจสอบมาประกอบการประเมินผล และเป็นเครื่องชี้วัดความสมบูรณ์ของข้อมูลที่จะนำมาประกอบการศึกษาและวิจัยเรื่องดังกล่าว

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงอนุโมทนาขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาสมจินต์ สมนูปญโญ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://www.mcu.ac.th/graduate>

E-mail: grads@mcu.ac.th

ภาคผนวก ข.
หนังสือขออนุญาตแจกแบบสอบถาม

ที่ ศธ ๑๗๐๑/๒๑๔

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์/โทรสาร (๖๖๒) ๒๒๒-๐๖๘๐

(๖๖๒) ๒๒๕-๘๖๘๖, ๒๒๑-๔๘๕๕ (ค่อ ๑๓๓)

๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถาม

เรียน ครูใหญ่โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสระกำแพงใหญ่

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหานรินทร์ จิตวิโร นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ" โดยในการทำวิจัยดังกล่าว มีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามประกอบด้วย

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการศึกษาและวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://www.mcu.ac.th/graduate>

E-mail: grads@mcu.ac.th

ที่ ศธ ๑๗๐๑/๒๑๔

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐

โทรศัพท์/โทรสาร (๖๖๒) ๒๒๒-๐๖๘๐

(๖๖๒) ๒๒๕-๘๖๘๖, ๒๒๑-๔๘๕๙ (ค่อ ๑๓๓)

๑๗ ธันวาคม ๒๕๔๔

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถาม

เรียน พระครูสาทรปริยัติวิมล

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาธานินทร์ จิตวิโร นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ" โดยในการทำวิจัยดังกล่าว มีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามประกอบด้วย

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการศึกษาและวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระมหาสมจินต์ สมมาปญฺโญ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://www.mcu.ac.th/graduate>

E-mail: grads@mcu.ac.th

ที่ ศธ ๑๗๐๑/๒๑๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร (๖๖๒) ๒๒๒-๐๖๘๐
(๖๖๒) ๒๒๕-๘๖๘๖, ๒๒๑-๔๘๕๕ (ต่อ ๑๓๓)

๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถาม

เรียน ครูใหญ่โรงเรียนพระปริยัติสามัญวัดบ้านโนนคุณวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหาธานินทร์ จิตวิโร นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ" โดยในการทำวิจัยดังกล่าว มีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามประกอบด้วย

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการศึกษาและวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://www.mcu.ac.th/graduate>

E-mail: grads@mcu.ac.th

ที่ ศบ ๑๗๐๑/๒๑๔

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วัดมหาธาตุ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร ๑๐๒๐๐
โทรศัพท์/โทรสาร (๖๖๒) ๒๒๒-๐๖๘๐
(๖๖๒) ๒๒๕-๘๖๘๖, ๒๒๑-๔๘๕๙ (ต่อ ๑๓๓)

๑๗ ธันวาคม ๒๕๕๔

เรื่อง ขออนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถาม

เรียน ครูใหญ่โรงเรียนพระปริยัติสามัญวัดศิริวราราสวิทยา

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสอบถามจำนวน ๑ ชุด

ด้วย พระมหานรินทร์ จิตวิโร นิสิตปริญญาโท สาขาวิชาพระพุทธศาสนา ได้รับอนุมัติจากบัณฑิตวิทยาลัยให้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในจังหวัดศรีสะเกษ" โดยในการทำวิจัยดังกล่าว มีความจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากแบบสอบถามประกอบด้วย

จึงเรียนมาเพื่อขออนุญาตให้นิสิตแจกแบบสอบถาม เพื่อนำข้อมูลมาประกอบการศึกษาและวิจัยให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระมหาสมจันต์ สมมาปญโญ)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

สำนักงานคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

โทร./โทรสาร ๐-๒๒๒๒-๐๖๘๐

<http://www.mcu.ac.th/graduate>

E-mail: grads@mcu.ac.th

ภาคผนวก ก.
แบบสอบถามในการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

โปรดทำเครื่องหมาย / ลงใน () หน้าข้อความที่ตรงกับตัวท่าน

1. อายุ () 12-15 ปี () 16-20 ปี
 () 21-25 ปี () 26-30 ปี
 () 30 ปีขึ้นไป
2. ก่อนเรียนในโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญ ท่านจบการศึกษาระดับไหน
 () ป.5 () ป.6 () ม.3 () อื่นๆ (ระบุ).....
3. ท่านอาศัยอยู่กับ
 () บิดามารดา () ญาติ () คนรู้จัก () อื่นๆ (ระบุ)
4. บิดามารดาของท่าน
 () ยังมีชีวิตอยู่ () เลิกร้างกัน () แยกกันอยู่ () บิดาถึงแก่กรรม
 () มารดาถึงแก่กรรม
5. อาชีพของบิดา
 () ทำนา () ทำไร่ () ค้าขาย () เลี้ยงสัตว์
 () รับจ้างทั่วไป () รัฐวิสาหกิจ () ข้าราชการ () อื่นๆ (ระบุ).....
6. อาชีพของมารดา
 () ทำนา () ทำไร่ () ค้าขาย () เลี้ยงสัตว์
 () รับจ้างทั่วไป () รัฐวิสาหกิจ () ข้าราชการ () อื่นๆ (ระบุ).....
7. รายได้ของครอบครัวต่อเดือน
 () ไม่เกิน 2,000 บาท () 2,000-3,000 บาท () 3,000-4,000 บาท
 () 4,000-5,000 บาท () มากกว่า 5,000 บาท () ระบุไม่ได้
8. ภูมิลำเนาของท่านตั้งอยู่ที่ใด
 () ในเมือง (หมายถึง ในเขตเทศบาล หรือ สุขาภิบาล)
 () นอกเมือง (หมายถึง นอกเขตเทศบาล หรือ สุขาภิบาล)
9. วัดหรือสำนักสงฆ์ที่ท่านสังกัดตั้งอยู่ที่ใด
 () ในเมือง (หมายถึง ในเขตเทศบาล หรือ สุขาภิบาล)
 () นอกเมือง (หมายถึง นอกเขตเทศบาล หรือ สุขาภิบาล)

ตอนที่ 2 แบบวัดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน

ขอให้นักเรียนอ่านคำถาม แล้วพิจารณาว่าข้อคำถามนั้นๆ สอดคล้องกับลักษณะของตัวเองท่านเองมากน้อยเพียงใด ขอให้ทำเครื่องหมาย / ในช่องตารางที่กำกับข้อนั้นๆ

- 1 หมายถึง สอดคล้องกับคุณลักษณะของนักเรียนน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง สอดคล้องกับคุณลักษณะของนักเรียนน้อย
- 3 หมายถึง สอดคล้องกับคุณลักษณะของนักเรียนปานกลาง
- 4 หมายถึง สอดคล้องกับคุณลักษณะของนักเรียนมาก
- 5 หมายถึง สอดคล้องกับคุณลักษณะของนักเรียนมากที่สุด

ข้อที่	คำถาม	ระดับความสอดคล้อง				
		1 น้อยที่สุด	2 น้อย	3 ปานกลาง	4 มาก	5 มากที่สุด
1	ข้าพเจ้าตัดสินใจที่จะสมัครเข้ามาเรียนในโรงเรียนนี้ด้วยตนเอง.....					
2	ข้าพเจ้าชอบค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม นอกเหนือจากที่อาจารย์สอน.....					
3	ข้าพเจ้าจะให้ความสนใจและตั้งใจทำงานทุกอย่างที่อาจารย์มอบหมาย.....					
4	ข้าพเจ้าให้ความสนใจทุกวิชาที่เรียนเท่าๆ กัน.....					
5	ข้าพเจ้าพอใจที่จะเรียนต่อไป แม้ว่าจะใช้เวลาเรียนหลายปี.....					
6	ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า “ความพยายามอยู่ที่ไหน ความสำเร็จอยู่ที่นั่น”.....					
7	ข้าพเจ้ารู้สึกกระตือรือร้นเมื่อถึงวัน/เวลาเรียน.....					
8	แม้การเรียนจะลำบากแค่ไหน ข้าพเจ้าจะไม่ย่อท้อ.....					

ข้อที่	คำถาม	ระดับความสอดคล้อง				
		1 น้อยที่สุด	2 น้อย	3 ปานกลาง	4 มาก	5 มากที่สุด
9	เมื่อข้าพเจ้าทำคะแนนสอบในวิชาใดได้น้อย ข้าพเจ้าจะขยันอ่านและทบทวนวิชานั้นมากขึ้น					
10	ข้าพเจ้าจะพยายามเอาชนะความง่วงนอนและ อ่อนเพลีย เมื่ออ่านหนังสือ/ทำการบ้าน.....					
11	แม้งานที่ได้รับมอบหมายจะได้คะแนนน้อย ข้าพเจ้าก็จะตั้งใจและพยายามอย่างเต็มที่.....					
12	ไม่เพียงแต่จะเรียนให้สำเร็จเท่านั้น ข้าพเจ้า คอยตรวจสอบข้อบกพร่องในการเรียนด้วย.....					
13	ข้าพเจ้าจะฝ่าฟันปัญหาต่างๆ เพื่อให้การเรียน บรรลุเป้าหมาย.....					
14	ข้าพเจ้ามีความตั้งใจแน่วแน่มั่นคง เพื่อบรรลุ เป้าหมายของการเรียน.....					
15	ถ้าเรียนไม่สำเร็จข้าพเจ้าจะไม่สบายใจ.....					
16	สิ่งแวดล้อมการเรียนจะเป็นอย่างไรก็ตาม ข้าพเจ้าจะมีสมาธิแน่วแน่ในการเรียนเพียง อย่างเดียว.....					
17	ขณะเรียนข้าพเจ้าตระหนักถึงความสำคัญของ การเรียนตลอดเวลา.....					
18	ข้าพเจ้ามีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะเรียนให้ จบหลักสูตร.....					
19	ถึงแม้วิชาที่เรียนจะยาก ข้าพเจ้าจะตั้งใจเรียน ให้เต็มที่.....					
20	ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างจากการเรียนในห้องเรียน สำหรับการทบทวนการเรียน.....					

ข้อที่	คำถาม	ระดับความสอดคล้อง				
		1 น้อยที่สุด	2 น้อย	3 ปานกลาง	4 มาก	5 มากที่สุด
21	ขณะอ่านหนังสือ เมื่อเกิดอาการง่วงนอน					
	ข้าพเจ้าจะหาวิธีแก้ไขเพื่อให้อ่านหนังสือต่อได้					
22	เมื่อพบข้อบกพร่องในการเรียน ข้าพเจ้าจะ					
	พยายามหาทางแก้ไข.....					
23	ข้าพเจ้าชอบค้นคว้าหาความรู้ เพื่อนำมาใช้ใน					
	การศึกษาพัฒนาการเรียน.....					
24	ข้าพเจ้าชอบที่จะคิดปรับปรุงวิธีการเรียน ที่					
	เรียนอยู่ให้มีคุณภาพดียิ่งขึ้น.....					
25	แม้จะเป็นเนื้อหาเพียงเล็กน้อย ข้าพเจ้าก็จะ					
	คอยพิจารณาว่าการเรียนนั้น มีผลอย่างไร					
	ทำไมจึงเป็นเช่นนั้น.....					
26	ข้าพเจ้าให้ความสนใจเรียน ในบางวิชาที่สำคัญ					
	เท่านั้น.....					
27	ข้าพเจ้าตั้งใจทำงานเฉพาะงานที่ได้รับมอบ					
	หมายที่ได้คะแนนมาก.....					
28	ขณะอ่านหนังสือ เมื่อเกิดอาการง่วง ข้าพเจ้าจะ					
	รู้สึกเบื่อหน่าย.....					
29	เมื่อพบข้อบกพร่องในการเรียน ข้าพเจ้าจะ					
	ปล่อยให้ผ่านไป.....					
30	เมื่อเรียนในวิชาที่ยาก ข้าพเจ้ามีความตั้งใจน้อย.					

ภาคผนวก ง.

ตารางแสดงร้อยละและความถี่

- โดยจำแนกเป็นรายข้อ
- โดยจำแนกตามหลักอิทธิบาทสี่

**ตาราง แสดง ร้อยละและความถี่ของกลุ่มตัวอย่าง ที่มีค่อระดับแรงจูงใจในการเรียน โดยจำแนก
ตามรายข้อคำถาม**

ข้อคำถาม	ระดับแรงจูงใจ									
	น้อยที่สุด		น้อย ย	ปานกลาง			มาก		มากที่สุด	
	จำนวน (รูป)	ร้อยละ		จำนวน (รูป)	ร้อยละ	จำนวน (รูป)	จำนวน (รูป)	ร้อยละ	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
1.ข้าพเจ้าตัดสินใจที่จะสมัครเข้ามาเรียนในโรงเรียนนี้ด้วยตนเอง	14	7.29	14	7.29	59	30.72	50	26.05	55	28.65
2.ข้าพเจ้าค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมนอกเหนือจากที่อาจารย์สอน	6	3.13	45	23.44	109	56.77	24	12.5	8	4.16
3.ข้าพเจ้าสนใจและตั้งใจทำงานทุกอย่างที่อาจารย์ที่มอบหมาย	3	1.56	13	6.77	92	47.91	53	27.60	31	16.14
4.ข้าพเจ้าให้ความสนใจทุกวิชาที่เรียนเท่า ๆ กัน	2	1.04	21	10.93	90	46.86	55	28.65	24	12.52
5.ข้าพเจ้าพอใจที่จะเรียนต่อไปแม้ว่าจะใช้เวลาเรียนหลายปี	8	4.16	13	6.77	54	28.13	57	29.69	60	31.25
6.ข้าพเจ้าเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า ความพยายามอยู่ที่ไหนความสำเร็จอยู่ที่นั่น	2	1.04	5	2.60	29	15.11	48	25	108	56.25
7.ข้าพเจ้ารู้สึกกระตือรือร้นเมื่อถึงวัน/เวลาเรียน	4	2.08	19	9.90	89	46.35	59	30.73	21	10.94
8.แม้การเรียนจะลำบากแค่ไหน ข้าพเจ้าจะไม่ย่อท้อ	4	2.08	10	5.21	63	32.81	67	34.90	48	25
9.เมื่อข้าพเจ้าทำคะแนนสอบในวิชาใดได้น้อยจะทบทวนวิชานั้น	4	2.08	17	8.85	82	42.71	78	40.63	11	5.73
10.ข้าพเจ้าจะเอาชนะความง่วงนอนเมื่ออ่านหนังสือ/ทำการบ้าน	9	4.69	29	15.10	87	45.31	44	22.92	23	11.98
11.แม้งานมอบหมายจะได้คะแนนน้อยจะทำอย่างเต็มที่	5	2.60	10	5.21	61	31.77	80	41.67	36	18.75
12.ไม่เพียงแต่เรียนจบแค่จะคอยตรวจสอบข้อบกพร่องการเรียน	6	3.13	31	16.14	90	46.88	45	23.44	20	10.41
13.ข้าพเจ้าจะฝ่าฟันปัญหาต่างๆ เพื่อให้การเรียนบรรลุเป้าหมาย	3	1.56	10	5.21	51	26.56	69	35.94	59	30.73
14.ข้าพเจ้ามีความตั้งใจแน่วแน่มั่นคงเพื่อบรรลุเป้าหมายการเรียน	1	0.52	10	5.21	53	27.60	63	32.81	65	33.85
15.ถ้าเรียนไม่สำเร็จข้าพเจ้าจะไม่สบายใจ	2	1.04	9	4.69	42	21.88	64	33.33	75	39.06
16.สิ่งแวดล้อมการเรียนจะเป็นอย่างไรก็ตามจะมีสมาธิแน่วแน่	7	3.65	22	11.46	94	48.96	50	26.04	19	9.89
17.ขณะเรียนจะตระหนักถึงความสำคัญของการเรียนตลอดเวลา	4	2.08	13	6.77	80	41.67	69	35.94	26	13.54
18.ข้าพเจ้ามีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ที่จะเรียนให้จบหลักสูตร	1	0.52	12	6.25	31	16.15	51	26.56	97	50.52
19.ถึงแม้วิชาที่เรียนจะยาก ข้าพเจ้าจะตั้งใจเรียนให้เต็มที่	1	0.52	14	7.29	62	32.29	75	39.07	40	20.83
20.ข้าพเจ้าใช้เวลาว่างจากการเรียนในห้องเรียนสำหรับทบทวน	17	8.85	34	17.71	91	47.40	37	19.27	13	6.77
21.ขณะอ่านหนังสือเมื่อเกิดอาการง่วงจะหาวิธีแก้ไข	16	8.33	36	18.75	84	43.75	41	21.35	15	7.82
22.เมื่อพบข้อบกพร่องในการเรียน จะหาทางแก้ไข	2	1.04	27	14.06	91	47.40	54	28.13	18	9.37
23.ข้าพเจ้าชอบค้นคว้าหาความรู้ เพื่อนำไปพัฒนาการเรียน	8	4.16	21	10.94	83	43.23	56	29.17	24	12.50
24.ข้าพเจ้าชอบปรับปรุงวิธีการเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น	2	1.04	15	7.18	73	38.02	69	35.94	33	17.19

ข้อคำถาม	ระดับแรงจูงใจ									
	น้อยที่สุด		น้อย ย	ปานกลาง			มาก		มากที่สุด	
	จำนวน (รูป)	ร้อยละ		จำนวน (รูป)	ร้อยละ	จำนวน (รูป)	ร้อยละ	จำนวน (รูป)	ร้อยละ	
25.แม้จะเป็นเนื้อหาเล็กน้อยจะคอยพิจารณาว่ามีผลอย่างไร	2	1.04	27	14.06	61	31.77	77	40.10	25	13.03
26.ข้าพเจ้าให้ความสนใจเรียนในบางวิชาที่สำคัญเท่านั้น	20	10.42	32	16.67	67	34.89	45	23.44	28	14.58
27.ข้าพเจ้าตั้งใจทำงานเฉพาะงานรับมอบหมายที่ได้คะแนนมาก	23	11.98	41	21.35	61	31.78	50	26.04	17	8.85
28.ขณะอ่านหนังสือ เมื่อว่างข้าพเจ้าจะรู้สึกเบื่อหน่าย	13	6.77	35	18.23	57	29.69	48	25	39	20.31
29.เมื่อพบข้อบกพร่องในการเรียน จะปล่อยให้ผ่านไป	44	22.92	64	33.33	45	23.44	24	12.50	15	7.81
30.เมื่อเรียนในวิชาที่ยาก ข้าพเจ้ามีความตั้งใจน้อย	25	13.02	41	21.10	77	40.10	27	14.06	22	11.46

ตาราง แสดงร้อยละและความถี่ของกลุ่มตัวอย่างที่มีต่อระดับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการเรียนราย

ข้อ โดยจำแนกตามหลักอิทธิบาท 4

ข้อคำถาม	ระดับแรงจูงใจ									
	น้อยที่สุด		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	
	จำนวน (รูป)	ร้อยละ	จำนวน (รูป)	ร้อยละ	จำนวน (รูป)	ร้อยละ	จำนวน (รูป)	ร้อยละ	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
ฉันทะ ได้แก่										
ข้อที่ 1	14	7.29	14	7.29	59	30.72	50	26.05	55	28.65
ข้อที่ 2	6	3.13	45	23.44	109	56.77	24	12.5	8	4.16
ข้อที่ 4	2	1.04	21	10.93	90	46.86	55	28.65	24	12.52
ข้อที่ 5	8	4.16	13	6.77	54	28.13	57	29.69	60	31.25
ข้อที่ 23	8	4.16	21	10.94	83	43.23	56	29.17	24	12.50
วิริยะ ได้แก่										
ข้อที่ 6	2	1.04	5	2.60	29	15.11	48	25	108	56.25
ข้อที่ 7	4	2.08	19	9.90	89	46.35	59	30.73	21	10.94
ข้อที่ 8	4	2.08	10	5.21	63	32.81	67	34.90	48	25

ข้อคำถาม	ระดับแรงใจ									
	น้อยที่สุด		น้อย		ปานกลาง		มาก		มากที่สุด	
	จำนวน (รูป)	ร้อยละ	จำนวน (รูป)	ร้อยละ	จำนวน (รูป)	ร้อยละ	จำนวน (รูป)	ร้อยละ	จำนวน (รูป)	ร้อยละ
ข้อที่ 9	4	2.08	17	8.85	82	42.71	78	40.63	11	5.73
ข้อที่ 10	9	4.69	29	15.10	87	45.31	44	22.92	23	11.98
ข้อที่ 13	3	1.56	10	5.21	51	26.56	69	35.94	59	30.73
จิตตะ ได้แก่										
ข้อที่ 3	3	1.56	13	6.77	92	47.91	53	27.60	31	16.14
ข้อที่ 11	5	2.60	10	5.21	61	31.77	80	41.67	36	18.75
ข้อที่ 14	1	0.52	10	5.21	53	27.60	63	32.81	65	33.85
ข้อที่ 15	2	1.04	9	4.69	42	21.88	64	33.33	75	39.06
ข้อที่ 16	7	3.65	22	11.46	94	48.96	50	26.04	19	9.89
ข้อที่ 17	4	2.08	13	6.77	80	41.67	69	35.94	26	13.54
ข้อที่ 18	1	0.52	12	6.25	31	16.15	51	26.56	97	50.52
ข้อที่ 19	1	0.52	14	7.29	62	32.29	75	39.07	40	20.83
วิมัสสา ได้แก่...										
ข้อที่ 12	6	3.13	31	16.14	90	46.88	45	23.44	20	10.41
ข้อที่ 20	17	8.85	34	17.71	91	47.40	37	19.27	13	6.77
ข้อที่ 21	16	8.33	36	18.75	84	43.75	41	21.35	15	7.82
ข้อที่ 22	2	1.04	27	14.06	91	47.40	54	28.13	18	9.37
วิมัสสา ได้แก่...										
ข้อที่ 24	2	1.04	15	7.18	73	38.02	69	35.94	33	17.19
ข้อที่ 25	2	1.04	27	14.06	61	31.77	77	40.10	25	13.03

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ	: พระมหาธานินทร์ จิตวิโร (อินทวิ)
เกิด	: วันพุธ ที่ ๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๑๖
สถานที่เกิด	: ๖/๑ หมู่ ๕ บ้านหนองยาง ต.คู่อ.กันทรารมย์ จ.ศรีสะเกษ
การศึกษา	: ประถมศึกษา – โรงเรียนบ้านหนองถ่ม (คุรุราษฎร์อนุสรณ์) มัธยมศึกษา – วัดบ้านค้อ สำนักเรียนจังหวัดศรีสะเกษ มัธยมศึกษา – วัดโพธาราม สำนักเรียนจังหวัดนครสวรรค์ เปรียญธรรม ๓ ประโยค – วัดโพธาราม จังหวัดนครสวรรค์ เปรียญธรรม ๕ ประโยค – วัดสระเกศ กรุงเทพมหานคร พุทธศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
บรรพชา	: วันที่ ๑๕ เมษายน ๒๕๒๙ ณ วัดบ้านค้อ จ.ศรีสะเกษ พระครูปกัศรสังฆกิจ เป็นพระอุปัชฌาย์ พระครูจิตรธรรมโสภณ เป็นเจ้าอาวาส
อุปสมบท	: วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๓๖ ณ พระอุโบสถวัดสระเกศ สมเด็จพระพุฒาจารย์ เป็นพระอุปัชฌาย์
สังกัด	: คณะ ๑๕ วัดสระเกศ เขตป้อมปราบฯ กรุงเทพฯ
หน้าที่การงาน	: เจ้าหน้าที่ธุรการ สังกัดฝ่ายธรรมวิชัย ม.มจร.